

SEANCES DU JEUDI 30 NOVEMBRE 1989
VERGADERINGEN VAN DONDERDAG 30 NOVEMBER 1989ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERINGSEANCE DU MATIN
OCHTENDVERGADERING

SOMMAIRE:

CONGES:

Page 718.

PROJET ET PROPOSITIONS DE LOI (Discussion):

Projet de loi relatif au statut des miliciens.

Proposition de loi relative au statut des miliciens.

Proposition de loi visant à accorder une indemnité supplémentaire à certains miliciens faisant partie du contingent de l'armée.

Discussion générale. — *Orateurs*: Mme Tyberghien-Vandenbussche, rapporteur, MM. Péciaux, Janzegers, De Bremaeker, Flagothier, Houssa, De Beul, M. Coëme, ministre de la Défense nationale, p. 718.Ann. parl. Sénat de Belgique — Session ordinaire 1989-1990
Parlem. Hand. Belgische Senaat — Gewone zitting 1989-1990

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 718.

ONTWERP EN VOORSTELLEN VAN WET (Beraadslaging):

Ontwerp van wet betreffende het statuut van de dienstplichtigen.

Voorstel van wet betreffende het statuut van dienstplichtigen.

Voorstel van wet houdende toekenning van een bijkomende vergoeding aan bepaalde dienstplichtigen die deel uitmaken van het legercontingent.

Algemene beraadslaging. — *Sprekers*: mevrouw Tyberghien-Vandenbussche, rapporteur, de heren Péciaux, Janzegers, De Bremaeker, Flagothier, Houssa, De Beul, de heer Coëme, minister van Landsverdediging, blz. 718.

2 feuilles/vellen

101

PRESIDENCE DE M. SWAELEN, PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER SWAELEN, VOORZITTER

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 10 h 10 m.
De vergadering wordt geopend te 10 h 10 m.

CONGES — VERLOF

MM. Mathot, pour d'autres devoirs; Schoeters, Mouton, Bouchat, Bayenet, Mme Herman-Michielsens, malades, et M. De Belder à l'étranger, demandent d'excuser leur absence à la réunion de ce jour.

Afwezig met bericht van verhindering: de heren Mathot, wegens andere plichten; Schoeters, Mouton, Bouchat, Bayenet, mevrouw Herman-Michielsens, ziek, en de heer De Belder, in het buitenland.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving aangenomen.

ONTWERP VAN WET BETREFFENDE HET STATUUT
VAN DE DIENSTPLICHTIGEN

VOORSTEL VAN WET BETREFFENDE HET STATUUT
VAN DIENSTPLICHTIGEN

VOORSTEL VAN WET HOUDENDE TOEKENNING VAN
EEN BIJKOMENDE VERGOEDING AAN BEPAALDE
DIENSTPLICHTIGEN DIE DEEL UITMAKEN VAN HET
LEGERCONTINGENT

Algemene beraadslaging

PROJET DE LOI RELATIF AU STATUT DES MILIENS

PROPOSITION DE LOI RELATIVE AU STATUT DES MILIENS

PROPOSITION DE LOI VISANT A ACCORDER UNE
INDEMNITE SUPPLEMENTAIRE A CERTAINS MILIENS
FAISANT PARTIE DU CONTINGENT DE
L'ARMEE

Discussion générale

De Voorzitter. — Aan de orde is de bespreking van het ontwerp van wet en van de voorstellen van wet betreffende het statuut van de dienstplichtigen.

Nous abordons l'examen du projet de loi et des propositions de loi relatifs au statut des miliciens.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de rapporteur.

Mevrouw Tyberghien-Vandenbussche, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, het is met een grote betrokkenheid en met grote inbreng van alle fracties dat het wetsontwerp, dat tot doel heeft een statutair kader te creëren voor de dienstplichtigen, in de commissie werd besproken. Deze intense bespreking is het signaal van de maatschappelijke mentaliteitsverandering die zich voltrekt en waarbij men er van uitgaat dat de milicien een eigen plaats moet hebben in onze samenleving.

De noodzaak van een volwaardig statuut voor de dienstplichtige werd bij herhaling onderstreept, want via de militaire dienstplicht bewijst de dienstplichtige, door het uitvoeren van militaire en niet-zuiver militaire taken, de gemeenschap een fundamentele dienst. Het is nodig dat de gemeenschap op haar beurt de dienstplichtige in zijn volheid van rechten en plichten erkent als volwaardig burger van onze samenleving.

Dit statuut moet een onaanvaardbare discriminatie wegwerken. Slechts 40 pct. van de mannelijke dienstplichtige bevolking vervult effectief militaire dienst. Een omvangrijke groep wordt om allerlei op wetten gebaseerde redenen vrijgelaten of vrijgesteld en moet geen legerdienst vervullen. Deze groep heeft dan ook op velerlei gebieden een voorsprong ten opzichte van hen die effectief dienen.

Aangezien de miliciens in onze samenleving een belangrijke plaats innemen en tenslotte zorgen voor de veiligheid van het Belgische grondgebied, is het nodig dat deze onervaren jonge mensen gemotiveerd worden om hun militaire dienst gewetensvol en plichtsbewust uit te voeren. Zij moeten aanvoelen dat zij tijdens hun legerdienst lid blijven van de maatschappij en dat die maatschappij hun inbreng waardeert.

De basisprincipes van het ontwerp zijn de volgende. De dienstplichtige treedt toe tot het voorgestelde statutair kader op het ogenblik dat hij aan de militaire overheid wordt overgedragen. Het wetsontwerp beoogt tevens de rechtstoestand te regelen van de dienstplichtige van zodra hij toetreedt tot het kader van de dienstplichtigen en dit tot hij met onbepaald of met definitief verlof wordt geplaatst.

In de toekomst zal de toestand van de dienstplichtige hoofdzakelijk door twee wetteksten worden beheerst: enerzijds de gecoördineerde dienstplichtwetten die grotendeels betrekking

hebben op de regeling vóór de dienstplichtige militair wordt, en anderzijds het nieuwe statuut dat hoofdzakelijk betrekking heeft op de dienstprestaties van de dienstplichtige wanneer hij effectief zijn legerdienst vervult.

Om de situatie van de dienstplichtige te verbeteren vóór zijn indiensttreding werden onder andere volgende bepalingen in het wetsontwerp opgenomen. Artikel 7 zegt dat de datum van indiensttreding zo snel mogelijk zal worden medegedeeld en niet meer zal worden gewijzigd zonder toestemming van de dienstplichtige zelf. Zo zal de tijd tussen de selectiedag en de feitelijke oproeping beter kunnen worden georganiseerd.

Artikel 8 bepaalt dat men voor de affectatie naast de wettelijke prioriteiten, rekening zal houden met de gezinstoestand, de persoonlijke situatie, de sociale aspecten en de wensen van de dienstplichtige.

De verdaging van oproeping zal meer mogelijkheden bieden. Naast studieredenen zullen voortaan ook belangrijke beroeps- en sociale redenen kunnen worden ingeroepen om verdaging te bekomen, zelfs tot twee jaar. Dit alles wordt geregeld in artikel 9.

Voor de dienstplicht zelf worden allerlei maatregelen getroffen zoals de waarborg van een aanvullende opleiding die men burgerlijke vorming noemt met het oog op de herinschakeling van de dienstplichtige in het burgerleven.

De verlopen en vergunningen worden erkend. Artikel 30 bepaalt dat de dienstplichtige twee wettelijke verlofdagen per dienstmaand kan opnemen. Wij hebben de belofte van de minister genotuleerd dat prioriteit zal worden gegeven aan sollicitanten en jeugdleiders en dat een koninklijk besluit deze verlofvergunningen zal regelen.

Dienstplichtigen zullen voortaan het recht hebben — en dit overeenkomstig andere wetten — een politieke activiteit uit te oefenen. Tot nu toe kon een dienstplichtige, volgens de van kracht zijnde gemeentewet, zijn mandaat van gemeenteraadslid tijdens de dienstdienst laten opschorten ten gunste van een opvolger, doch de wet houdende het tuchtreglement verbood de miliciens elke politieke activiteit. Dit ontwerp schaft met artikel 45 het verbod op een politieke activiteit af.

Alleen voor het ambt van schepen blijft de vervanging verplicht. Artikel 46 regelt de winstgevende activiteit van de dienstplichtigen. Dit is voortaan mogelijk buiten de diensturen.

Artikel 35 regelt de oprichting van een onafhankelijke verhaaldienst voor dienstplichtigen met als opdracht kennis te nemen van elk probleem van persoonlijke aard van de dienstplichtige.

Artikel 37 voorziet in de oprichting van een commissie van advies voor dienstplichtigen die de opdracht heeft kennis te nemen van elk probleem dat van algemeen belang is voor de dienstplichtigen. Zij brengt advies uit over de haar voorgelegde materies.

Dit ontwerp wil ook de prestaties van dienstplichtigen naar buitenuit valoriseren. Zo wordt krachtens artikel 36 de periode werkelijke dienst die de dienstplichtige effectief heeft vervuld in aanmerking genomen voor de wachttijd die moet worden vervuld in het kader van de wetgeving inzake ziekte- en invaliditeitsverzekering. Artikel 34 geeft de alleenstaande minder gegoede dienstplichtige die geen militievergoeding ontvangt, recht op een bestaansminimum. Tot daar de meest opvallende kenmerken van de toekomstige dienstplichtwet die de aanzet zal zijn tot een statuut van de dienstplichtigen.

Collega's, het zal u niet verwonderen dat de minister in de commissie als het ware een spervuur van opmerkingen en vragen diende te incasseren. Het waren steeds dezelfde thema's die terugkwamen. Vele bepalingen van de wet zijn zeer algemeen en zullen dus ontelbare koninklijke besluiten vergen. Hierdoor bestaat het gevaar dat de rechtszekerheid in het gedrang komt.

Voorts biedt de tekst niet genoeg waarborgen voor een volwaardig statuut. Om budgettaire redenen wou de minister niet ingaan op de vraag om de soldij te vervangen door een wedde. Ondanks de vele amendementen uit bijna alle fracties en de uitgesponnen discussie daarrond, wou de minister niet ingaan

op de toekenning van een minimumpercentage van de wedde van het militair beroepspersoneel aan de dienstplichtigen.

Ook op het sociale vlak blijven een aantal vragen onbeantwoord. Ik denk aan een betere regeling inzake ziekte en invaliditeit en onder andere de vrije keuze van geneesheer. Ik denk aan de regeling voor een betere bescherming van het moederschap voor de vrouwelijke vrijwilliger. Het nieuwe statuut biedt ook geen oplossing voor de reiskosten van de miliciens. Wel dient te worden opgemerkt dat krachtens artikel 6 in het Centrum voor recrutering en selectie (CRS) rekening zal worden gehouden met alle facetten van de sociale toestand van de dienstplichtige, ook met de gezins- en persoonlijke omstandigheden. Er is tevens een mogelijkheid tot beroep in het geval de dienstplichtige het medisch profiel van het CRS betwist.

Voor de aanwijzing van de kazerneringsplaats zal ook rekening worden gehouden met de sociale toestand bepaald in artikel 8, waar het amendement werd aanvaard om de bepaling «een gezin met ten minste vijf kinderen», te wijzigen in «een gezin met ten minste vier kinderen», dit voor de aanwijzing bij voorrang naar een eenheid gestationeerd dicht bij de woonplaats van de dienstplichtige.

Voor al bij de verlofregeling waren opvallend gelijklopende verzoeken om een duidelijke inschrijving in de wet van 2 dagen verlof per maand en van een regeling voor de sollicitanten en jeugdleiders. Bij artikel 30 werd een regeringsamendement aangenomen dat een wettelijk verlof van 2 dagen per maand toekent, een recht dat de dienstplichtige tot nu toe nog niet had. De wijze van toekenning zal worden bepaald in het koninklijk besluit.

In artikel 28 werd eveneens een amendement van de regering ingeschreven waarin de verlopen duidelijker worden omschreven dan in het eerst ingediende ontwerp, dat alleen de spoedverlopen om gewichtige redenen, en de andere verlopen inhield. Ten gevolge van het regeringsamendement worden nu onder 2° de wettelijke verlopen en onder 3° de vergunningen vermeld.

Hier moeten wij duidelijk de verklaring van de minister voor de commissie vermelden, die hij bij artikel 30 nog eens herhaalde, en waarin hij de commissie verzekert dat in het koninklijk besluit de prioriteiten zullen worden bepaald voor de sollicitanten alsmede de mogelijkheid voor de jeugdleiders om hun verlof op te nemen in de kamperperiode.

Vertrouwend op deze verklaring van de minister werden bovengenoemde regeringsamendementen aangenomen.

Blijft nog de vraag naar aanvullend verlof voor de dienstplichtige in Duitsland, en naar de mogelijkheid om 2 reisdagen te krijgen per maand.

Een belangrijke discussie ontstond in de commissie over de arbeidsduurregeling. Deze wordt ook in het verslag weergegeven.

Bij artikel 8 wordt een amendement en bij artikel 32 wordt een regeringsamendement eenparig aangenomen. Hierdoor wordt de gelijke behandeling ingeschreven voor de dienstplichtigen met een niet-confessionele levenshouding.

Ook de samenstellingen van de onafhankelijke verhaaldienst en de commissie van advies kregen alle aandacht. Daarbij aansluitend werd ook het verenigingsrecht in al zijn aspecten doorgelicht en besproken. Hier waren de meningen zeer verdeeld en de vrees werd geuit dat wanneer iedere organisatie van dienstplichtigen op syndicale basis in de kazernes vertegenwoordigd zal zijn, dit onvermijdelijk zal leiden tot een versplintering van de inspanningen ten voordele van de dienstplichtigen. De legeroverheid zal dan ook gemakkelijk de «verdeel- en heers-» politiek kunnen toepassen. Een onafhankelijke opstelling zal de bewegingsvrijheid van de bestaande organisaties bevorderen en een open huis blijven voor alle jongeren, ongeacht hun overtuiging.

De voorstanders van dit verenigingsrecht pleiten, op basis van de overtuiging dat het verenigingsrecht een betere integratie van het leger in de natie zal bevorderen, dat de dienstplichtigen ook hun deel moeten krijgen van de verworvenheden van ons

democratisch bestel. Het bevordert mede de inspraakmogelijkheid op het kazerniveau en de mogelijkheid gehoor te vinden bij de hogere overheid, zowel de militaire als de burgerlijke.

Toch werd ervoor geopteerd eerst de adviescommissie en de verhaaldienst zich ten volle te laten ontwikkelen in een geest van totale vrijheid en onafhankelijkheid zowel van de hiërarchie als van de politieke strekking van de betrokkenen. Om al deze redenen werd het verenigingsrecht niet opgenomen in deze wet.

Dit waren de meest in het oog springende punten van de bespreking. Samen met de ministers kijken wij uit naar de uitvoering van de wet en wij rekenen op een evaluatie van de toepassing ervan in de praktijk.

In het verslag worden uitvoerig alle besprekingen weergegeven, evenals de tekst van de wet zoals die werd aangenomen door de commissie.

Aangezien de commissie het geamendeerde ontwerp van wet met eenparigheid van stemmen heeft aangenomen, vragen wij de Senaat het eveneens te willen goedkeuren. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à M. Péciaux.

M. Péciaux. — Monsieur le Président, sans vouloir m'étendre sur ma qualité de président de la commission de la Défense nationale de notre assemblée, je ne peux m'empêcher de marquer ma satisfaction d'avoir eu à en assumer la charge en une occasion aussi importante.

Je tiens à remercier publiquement notre collègue, Mme Tyberghien, de sa collaboration à l'élaboration du rapport, tâche combien difficile.

Pour la première fois dans l'histoire parlementaire de ce pays, il nous aura été permis, à l'initiative du ministre de la Défense nationale lui-même, de débattre longuement de la situation des miliciens, non plus pour déterminer leurs obligations, mais afin surtout de leur accorder quelques droits.

Avant que le présent projet nous soit soumis, le Parlement avait certes souvent eu à discuter des droits des jeunes gens et jeunes filles de ce pays face aux obligations de milice, c'est-à-dire de ces droits qui permettent à une large majorité d'entre eux d'y surseoir ou d'en être dispensés ou exemptés. Jamais jusqu'ici, nul ministre de la Défense nationale ne nous avait donné l'opportunité d'accorder à tous ceux qui, d'année en année, n'ont pu échapper au service militaire, quelques droits élémentaires qui auraient pu rapprocher, dans la pratique, leur situation d'une citoyenneté ordinaire qui leur est pourtant reconnue, comme à chacun, par la Constitution.

Combien de fois le Parlement ne s'est-il pas fait l'écho d'un reproche largement répandu parmi l'opinion publique et qui prétend, à très juste titre, que les miliciens de ce pays font l'objet d'une double injustice :

— Celle d'être parmi cette minorité de jeunes Belges, filles et garçons confondus, qui seuls sont appelés à sacrifier quelques mois d'une période de la vie qui leur est décisive à accomplir leurs devoirs de milice, que ce soit le service militaire ou le service civil;

— Celle également d'être livrés durant leur période de service à une citoyenneté réduite, à un statut de main-d'œuvre à bon marché et largement corvéable.

Pour ce qui le concerne, le groupe socialiste du Sénat n'a eu de cesse de dénoncer cette situation indigne d'un pays démocratique et de cette fin de XXe siècle, qui fait échapper le milicien à nombre des droits et attributs de la citoyenneté ordinaire. Nous n'avons non plus cessé de réclamer qu'il soit enfin mis un terme à cette situation de vide social quasi complet dans lequel nos lois enferment les miliciens une fois qu'ils ont franchi le mur des casernes.

Lors d'une conférence de presse tenue au début de 1987, le groupe socialiste a clarifié ses positions en la matière, précisant que toute amélioration du statut du milicien devait nécessairement passer par cinq conditions :

— L'amélioration de son statut pécuniaire, c'est-à-dire la reconnaissance de son droit à une rémunération décente;

— L'inscription dans la loi de son droit à des prestations normalisées, l'idéal étant qu'elles le soient au même titre que les prestations des autres militaires;

— La révision du statut disciplinaire en temps de paix;

— La prise en compte de la durée du service militaire dans les différentes périodes d'attente, en matière de chômage, d'assurance maladie et invalidité;

— Enfin, la mise en place de mécanismes de consultation, de représentation et de défense des droits des miliciens.

Certes, je ne peux pas prétendre qu'aujourd'hui le projet de statut déposé par le ministre de la Défense nationale, et que nous allons adopter, satisfait à toutes les conditions que je viens de citer. Je ne peux pas dire non plus qu'il y satisfait parfaitement.

Un effort plus important, par exemple, nous semble encore devoir être accompli à plus ou moins long terme en ce qui concerne la situation pécuniaire ou la limitation des prestations des miliciens. Il nous faudra aussi un jour prochain revenir sur la question du statut disciplinaire des miliciens en temps de paix, qui ne fait l'objet d'aucun amendement dans le présent projet de loi. Nous aurions enfin souhaité adopter un statut complet du milicien, c'est-à-dire un statut qui régleme aussi, et dans le même texte, la situation de la réserve.

Nous avons toutefois compris, et pour la circonstance admis, les contraintes actuelles du ministre, qu'elles soient liées à l'état du contingent ou à celui des finances publiques. Et comme en la matière, le mieux serait l'ennemi du bien, nous avons accepté de considérer qu'au travers de ce projet, un premier pas essentiel venait pour une fois d'être accompli en faveur des miliciens.

Il nous semble, dès lors, important de préserver ce premier pas, de faire en sorte qu'il devienne, au plus tôt, réalité pour les quelque quarante mille jeunes gens qui attendent déjà d'en bénéficier.

Si nous ne pouvons, en regard de nos revendications anciennes mais constantes, qu'estimer que ce projet reste pour nous incomplet, nous devons toutefois reconnaître qu'en l'état, il ne contient que de bonnes dispositions.

Et je citerai pêle-mêle la légalisation du report d'appel, l'organisation d'une formation complémentaire civile à côté de la formation militaire, l'amélioration du régime des congés, l'institution d'un service de recours personnel, la mise en place d'une commission consultative, la disposition du temps nécessaire, non plus seulement pour remplir les devoirs religieux, mais aussi pour rencontrer un conseiller de philosophie non confessionnelle, pour ne pas omettre une des dispositions que le ministre a admises par amendement, et j'en passe, qui constituent, toutes, des mesures extrêmement positives.

Je terminerai en disant qu'il appartiendra bientôt au Parlement de veiller à ce que toutes les dispositions que nous allons adopter soient correctement mises en pratique et appliquées. Je pense plus particulièrement à celles qui instituent le dialogue entre les miliciens, d'une part, le ministre et les autorités militaires, d'autre part.

Ces dispositions, nous les considérons clairement comme devant servir à améliorer la situation des miliciens, à leur permettre de s'exprimer et de dialoguer sans contraintes d'aucune sorte sur les sujets ou demandes qui les concernent. En aucune façon, ces service et instance ne doivent devenir des chambres d'entêtement de décisions générales ou particulières qui seraient prises à d'autres fins que de servir strictement l'intérêt des miliciens.

Les règles de composition, d'organisation et de fonctionnement, tant du service de recours prévu à l'article 35 que de la commission consultative instituée par l'article 37, devront être établies avec le plus grand soin, de telle manière qu'elles n'aient pas pour effet pratique de restreindre ou de contourner les dispositions de la loi et d'en violer l'esprit.

Je suis sûr que le ministre veillera personnellement à ce qu'il en soit ainsi. Je puis l'assurer que, pour notre part, nous l'accompagnerons dans cette tâche de contrôle du respect de la lettre et de l'esprit de cette nouvelle loi. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Janzegers.

De heer Janzegers. — Mijnheer de Voorzitter, in een interview met *La Dernière Heure* verklaarde de minister van Landsverdediging op vrijdag 17 maart 1989 het volgende over het ontwerp van wet betreffende het «statuut van de dienstplichtige»: «Ce n'est pas la première fois qu'on parle de protéger les miliciens, de valoriser le service militaire et, jamais, ils n'ont rien vu venir de solide, de concret. Aujourd'hui pourtant, et pour la première fois, on crée un véritable statut du milicien. On va le faire par la loi: quelle meilleure garantie pourrait-on trouver?»

In 1970 was ik mede-oprichter van de Vereniging van Vlaamse dienstplichtige militairen, een organisatie die van in den beginne ijverde voor een volwaardig statuut voor de «burgers in uniform». Zo ben ik geregeld op bezoek geweest bij de vele ministers van Landsverdediging met de eisen en verzuchtingen van de dienstplichtigen. Respect voor die minderheid van jongeren die nog voldoen aan de algemene dienstplicht moet tot uiting komen in zaken zoals een wedde, een normale werkweek, betere bescherming tegen machtsmisbruik, meer verlofdagen, vrijheid van mening en meningsuiting, herziening van de militie-wetgeving, een statuut op administratief, financieel, juridisch, sociaal en syndicaal vlak als tijdelijk staatsambtenaar.

De eerste voorwaarde voor de emancipatie van de dienstplichtigen was de erkenning van zijn vereniging. Wat de minister zegt over de vele beloften en intenties van zijn voorgangers, kan ik vanuit de praktijk bevestigen. Vandaar ook mijn enthousiasme voor de regeringsverklaring en de verklaringen van de minister ter zake.

Sommigen in mijn partij beweren dat enthousiasme na 4 à 8 jaar uitgeblust is, dat geldt misschien voor mensen die verwerkt zijn tijdens de vervuilde jaren zestig. In ieder geval, ik koesterde tot voor kort vele verwachtingen. De groenen hebben trouwens als stelregel dat zij goede initiatieven, van wie ze ook komen, ondersteunen. Ik heb dat ook zo gezegd in de commissie.

Ondertussen raakte ik stilaan mijn illusies over dit statuut kwijt. Want het is toch wel merkwaardig dat er maanden in alle stilte gewerkt wordt aan diverse ontwerpen van statuut, waarover geen enkel overleg gebeurt, noch met de commissie voor de Defensie, noch met de betrokken belangenorganisaties, noch met het jeugdwerk, noch met de Commissie leger-jeugd, en dat dan plots in volle reces de commissie samengeroepen wordt om zich op twee dagen uit te spreken over een ontwerp, waarvoor men zelfs de tijd niet kreeg om het grondig te lezen, laat staan overleg te plegen.

Bovendien moest de Raad van State op drie dagen tijd een advies formuleren. Eigenaardig. En de reden? Omdat de minister klaar wil komen met zijn statuut tegen 1 januari? Het is vreemd dat de commissie in die bekommerning van de minister geloofde en daarom bereid was de met aandrang gevraagde hoorzittingen met de vertegenwoordigers van de dienstplichtigenorganisaties, de afgevaardigden van de Vlaamse Jeugdraad en de *Conseil de la jeunesse d'expression française* af te wimpelen.

Men vertikte het om de officiële adviesorganen, die de hele jeugd of 400 000 jongeren van dit land vertegenwoordigen, te horen in een materie waarmee jaarlijks vele tienduizenden jongeren te maken hebben. Dat gesprek weigeren met het smoesje dat men dan te veel tijd zou verliezen of dat het dan te ingewikkeld zou worden, is voor mij een pijnlijk moment van diepe schaamte geweest over de manier waarop wij als wetgevende macht, als verkozenen de belangen van een deel van het volk vertegenwoordigen tegenover een lid van de uitvoerende macht die een ontwerp gaat toelichten met als uitgangspunt dat er geen fundamentele wijzigingen meer mogelijk zijn. Die uitspraken gebeuren dan wel in de beslotenheid van de Commissie leger-jeugd. Ze staan in schrille tegenstelling tot de publiciteit en de mediageilheid ter gelegenheid van persconferenties, waarvan ik een voorbeeld wil noemen.

Op 8 juli 1988, nog geen twee maanden na het regeerakkoord van 10 mei 1988, dat onder meer inhield dat de regering een volwaardig statuut zou uitbouwen voor de dienstplichtigen, hield de minister een persconferentie. Hij lanceerde er de «Ope-

ratie statuut dienstplichtigen», met als blikvangers een reeks nieuwigheden om alle dienstplichtigen ter wereld jaloers te maken, zoals vermeerdering van het verlof, stijging van de soldij, ombudsdienst, vrijheid van mening en meningsuiting, gelegenheid om bij te verdienen enzovoort.

Iedereen mocht suggesties doen en hij zou de Commissie leger-jeugd van bij het begin betrekken bij de operatie. Het bleef echter bij vette koppen in de kranten. Zes maanden later, op 19 december 1988, moest de Commissie leger-jeugd vaststellen dat de minister haar gewoon negeerde.

De minister zou er uiteindelijk mee instemmen de Commissie leger-jeugd te ontmoeten. Een eerste keer, op 13 maart 1989, stuurde hij zijn kat. Op 24 april 1989 lichtte hij zijn ontwerp toe, de commissieleden die de Vlaamse Jeugdraad vertegenwoordigen reageerden ontgoocheld. Hetzelfde zal ook gebeuren met de leden van de *Conseil de la jeunesse d'expression française* op het jongste gesprek, op 5 juni 1989. Die twee voorstellingen, zonder enige kans op inhoudelijke wijzigingen van het ontwerp, vormen dan de dialoog met het Jeugdwerk, waarnaar men in de commissie zal verwijzen om negatief te reageren op de vragen om hoorzittingen te houden rond het ontwerp-statuuut met de betrokken jongerenorganisaties.

In het militaire weekblad *Vox* van 2 maart 1989 zal men op een Chinese manier het officiële optimisme en de zelfverheerlijking breed uitsmeren: «De dienstplichtigen zullen het woord krijgen via twee bijkomende overlegorganen waar de dienstplichtigen al hun grieven en opmerkingen vrij te berde kunnen brengen. Die vrijheid van meningsuiting veronderstelt de onafhankelijkheid van de militaire hiërarchie... België is waarschijnlijk het enige land ter wereld dat voornemens is de vrijheid van meningsuiting in het leger in een wet te waarborgen.»

Ook Milac ergerde zich aan de manier van doen van de minister en stuurde een open brief aan alle senatoren. Hierin stelde zij dat het genoegzaam bekend is dat de dienstplichtigen in het Belgisch leger de enige categorie van militairen zijn die nog niet over een degelijk uitgebouwd en alles omvattend statuut beschikken. Dit geldt trouwens ook voor de dienstplichtigen die voor een andere vorm van dienstplicht kozen. Dit heeft tot gevolg dat de dienstplichtige militairen in België nog altijd in een sociaal, financieel, juridisch en syndicaal minderwaardige positie verkeren ten opzichte van degenen die niet onder de wapens hoeven te gaan.

Op de persconferentie van 15 februari 1989 — waarop trouwens geen enkele dienstplichtigenorganisatie werd uitgenodigd — kondigde de minister dertien punten aan ten gunste van de dienstplichtigen. Tevens deelde hij mee dat hij tijdens de eerstvolgende ministerraad zijn wetsontwerp betreffende het statuut van de dienstplichtigen en de militairen van het reservekader zou voorleggen. Na inzage van dit voorontwerp was Milac van oordeel dat de tekst een aantal positieve elementen bevatte die konden bijdragen tot de valorisatie van de legerdienst, maar dat het wetsontwerp niet beantwoordde aan de vereisten van een volwaardig statuut.

Volgens Milac moet dit statuut worden opgevat als een kaderwet met daarin een principiële erkenning van de gelijkstelling van de legerdienst als arbeid. Tevens kan de wetgever termijnen bepalen waarbinnen op interdepartementaal vlak dit statuut kan worden ingevuld.

De Raad van State was van oordeel dat op het juridische vlak het ontwerp heel wat tegenstrijdigheden, lacunes en zelfs bevoegdheidsoverschrijdingen van de minister bevatte en gaf de minister een onvoldoende. Het wetsontwerp is immers grotendeels slechts een samenraapsel en een poging tot coördinatie van reeds bestaande wettelijke bepalingen in verband met dienstplichtwetten, algemene orders en dergelijke.

In een tweede versie werd het ontwerp aanzienlijk afgeslankt en werd de Raad van State verzocht om binnen drie dagen een nieuw advies te verstrekken. Dergelijke werkwijze getuigt van weinig ernst, maar blijkbaar was het de minister erom te doen op die manier fundamentele kritiek te ontlopen. Ook de herwerkte tekst blijft grotendeels een herhaling en parafrasering van hoofdstukken uit de dienstplichtwetgeving, met dezelfde innerlijke tegenstrijdigheden en onvolkomenheden. Het is deze

rudimentaire tekst die de minister van Landsverdediging voorlegde aan de senaatscommissie voor de Defensie.

Milac heeft via de heer Cardoen een eigen voorstel ingediend. Het werd echter niet besproken op de commissievergadering.

We zijn er geen voorstander van omdat het een kaderwet is, die nadien wordt opgevuld. Wij weten maar al te goed wat de uitvoerende macht doet met het opvullen van kaderwetten.

In september 1989 zullen Milac, Solac en VVDM een gezamenlijke persconferentie geven over het ontwerp van statuut. Samen hebben zij gedurende de jongste twee jaar, als lid van de Vlaamse Jeugdraad, gezamenlijke standpunten verdedigd in de Commissie leger-jeugd. Die standpunten werden voorbereid in de Werkgroep militie van de Vlaamse Jeugdraad en nadien bekrachtigd door de voltallige Jeugdraad. In die zin weerspiegelen die standpunten de houding van geheel het georganiseerde jeugdwerk.

Globaal vertoonde het ontwerp, behoudens een aantal verbeteringen — trouwens, we hebben slechts op minder dan de helft van de artikelen amendementen ingediend — een viertal zware tekortkomingen die ik hier algemeen wil bespreken. Vooral bij de kleinere zal ik het woord vragen tijdens de artikelsgewijze bespreking van het ontwerp.

Deze vier grote tekortkomingen zijn de verlofregeling, de arbeidsregeling, de wedde en het verenigingsrecht.

De verlofregeling is sedert jaren een bron van ergernis voor de dienstplichtigen: te weinig dagen en te weinig zelfbeschikkingenrecht in het kiezen van verlof. In de inleiding van mijn brochure over « Verlof en Vergunning » in de reeks *De Rechten van de Soldaat* schreef ik: « Verlof is geen recht, vergunningen zijn beloningen, dat betekent dat de soldaat niet kan protesteren als hij geen verlof of geen vergunning krijgt, het zijn geen straffen, maar verdoken bestraffingen. » Daarbij kwam het ongenoegen van de jeugdorganisaties die werken met dienstplichtigen-jeugdleiders en van de dienstplichtigen, vooral gekazerneerd in Duitsland, die een betere regeling wensen, onder meer van het sollicitatieverlof. Op dat stuk vertoont het ontwerp een verbetering: het aantal verlofdagen werd verdubbeld. Toch blijft het Jeugdwerk ontevreden en wenst het meer garanties in de wet voor jeugdleiders en sollicitanten. In de commissie heeft de minister positief geantwoord op mijn vragen over het prioritair behandelen van die verlofaanvragen en dat werd ook zo in het verslag opgenomen.

Niemand wenst de wedde-eis te betwisten, maar men verschuilt zich achter het vrij originele excuus dat er daarvoor geen geld is. Ik zal duidelijk zijn. Ik haal hier geen voorbeelden aan van mogelijke verschuivingen binnen het budget, of van bepaalde verspillingen, zoals bijvoorbeeld de socialistische jeugddienst Solac dat heeft gedaan in haar jongste nummer in verband met de keuze van de defensiesystemen voor de F-16. Als de politieke wil bestaat om die minderheid van jongeren die nog dient, te respecteren, dan betekent dit ook het afschaffen van de soldij en de vervanging ervan door een wedde. Een geïndexeerde wedde wordt als een snoepje beschouwd. Bij de bespreking van de begroting van Landsverdediging vorige week heb ik ook gepleit voor het overhevelen van geld van het materiaal naar de mensen toe binnen de krijgsmacht. Deze vraag beschouwt men als demagogie. Ik verwijs echter naar de uitspraken van de Amerikaanse minister van Landsverdediging en van minister Tobback, die het zelfs voor mogelijk acht dat wij binnen tien jaar het leger met 50 pct. inkrimpen.

Een derde punt betreft de uitoefening van het ambt. Het uitgangspunt zou moeten zijn dat de dienstplichtige niet langer meer beschouwd wordt als een onmondige onderhorige, maar als een volwaardige « burger in uniform ». Dat is geen nieuw begrip, het circuleert al 30 jaar in de ons omringende landen. Dat betekent dat degenen die de wacht optrekken voor onze democratische samenleving ook hun deel moeten krijgen van de sociale en democratische verworvenheden. Zo moet de dienstplichtige worden beschouwd als een werknemer die tijdelijk in openbare dienst is en waarop de specifieke reglementering van artikel 118 van de Grondwet van toepassing is. Dit houdt onder meer een drietal rechten in die door het ontwerp niet of onvoldoende worden gegarandeerd.

Ten eerste, het recht op een wettelijke arbeidsduur. Vele dienstplichtigen worden het slachtoffer van willekeur, zeker inzake overuren, nachtwerk en weekendwerk. Geen enkele wet of reglement beschermt hier de dienstplichtige. De aangekondigde arbeidsvermindering voor de beroepsmilitairen — wat wij hen van harte gunnen — dreigt te worden gecompenseerd door het meer inzetten van dienstplichtigen bij bijvoorbeeld piket- en wachtdiensten. De enige oplossing is de toepassing van de bestaande arbeidsduurregeling van de openbare diensten, 38 uren, met een vergoeding voor de overuren in tijd of geld. Ik verwijs hier naar het wetsvoorstel van collega De Bremaeker van 30 maart 1988, waarvan hij jammer genoeg zijn vaderschap is vergeten...

Een tweede is het recht op de vrije keuze van een geneesheer. Dat recht bestaat voor alle ambtenaren. Een geneesheer is niet alleen een technicus, maar ook, en vooral, een vertrouwensman. Men verwees in de commissiebesprekingen naar de misbruiken. Misbruiken zijn er om bestraft te worden, niet om als alibi te dienen om het recht van de dienstplichtige op zijn vertrouwde huisarts op te schorten.

Tenslotte moet het ambt wettelijk worden bepaald, en niet via koninklijke en ministeriële besluiten.

Het vierde ontbrekende punt in dit statuut is het verenigingsrecht. Ik ga even terug naar de troonrede van Leopold II voor het Parlement in 1886. Het was toen nog de tijd dat naast sommige katholieken en radicale liberalen, vooral de socialistische bevooroordeelde waren, in de naweeën van de wet-Le Chapelier, om de syndicale rechten van de werknemers.

Koning Leopold II, bepaald geen vriend van de arbeidende klasse, verklaarde toen: « De rechtvaardigheid eist dat de wet meer bijzonderlijk bescherming verlene aan zwakken en ongelukkigen. » Daar hoorde onder meer het bevorderen van de vrije vorming van beroepsverenigingen bij. Syndicalisme, vrijheid van vereniging, was toen en is nu nog geen doel op zichzelf. Het is het middel bij uitstek waarmee mensen tot een representatieve verdediging van hun belangen kunnen komen, een kanaal waarlangs dialoog kan worden gevoerd, waarlangs problemen, verlangens, opmerkingen, suggesties en dergelijke geuit kunnen worden. Toegepast op onze dienstplichtigen, en met verwijzing naar Leopold II kan ik zeggen dat voor de ongelukkige minderheid die nog opkomt voor de zogenaamde algemene dienstplicht, de erkenning van het verenigingsrecht moet leiden naar meer respect en rechtvaardigheid inzake de behandeling van de dienstplichtigen. Verder voorkomt het verenigingsrecht de vervreemding tussen leger en natie, versterkt het de integratie van het leger in het maatschappelijk gebeuren en zal het de werking van de bestaande inspraakkanalen herwaarderen en stimuleren. Kortom, de voorbeelden in het buitenland en de 10 jaar syndicale werking onder de beroepsmilitairen tonen aan dat het verenigingsrecht synoniem is voor een efficiënte democratische controle op het leger.

Om zich te verantwoorden, verschuilt men zich achter het feit dat de dienstplichtigen, gelet op de korte duur van hun aanwezigheid in het leger, belangen te verdedigen hebben die uiteraard verschillen van die van de beroepsmilitairen. Deze redenering houdt uiteraard geen steek. Het is niet omdat de dienstplichtige « specifieke belangen » te verdedigen heeft, dat hem het recht moet worden ontzegd zich te verenigen. Integendeel zelfs, een afdoende oplossing voor de « specifieke problemen », waarmee de dienstplichtigen af te rekenen hebben, kan slechts worden bekomen vanaf het ogenblik dat ze zich werkelijk kunnen verenigen. Door zich te verenigen staat men nu eenmaal sterker en vindt men gemakkelijker gehoor.

Vele beloften ter zake van tal van ministers werden nooit concreet ingevuld. Een bewijs hiervan leveren bijvoorbeeld de teksten, opgesteld tijdens een colloquium over democratie en leger, dat in juni 1976 te Dworp werd gehouden. Politieke partijen en beroepsmilitairen waren daarbij aanwezig. Er werd daar gezegd, dat het recht om zich als dienstplichtige te verenigen binnen het leger geen dode letter mag blijven. Het is betreurenswaardig dat de verzoeken gericht tot de minister van Landsverdediging, om binnen de kazernes tot een geordende werking te komen, systematisch worden genegeerd. De toenmalige

minister van Landsverdediging kwam geen enkele van zijn beloften en toezeggingen na.

De generale staf zal zelfs artikel 16, paragraaf 1, van de wet van 14 januari 1975 houdende het tuchtreglement, dat stelt dat «de militairen van de actieve kaders... mogen aansluiten hetzij bij vakverenigingen..., hetzij bij de erkende verenigingen...», gebruiken als de basis van een werkingsverbod. Hun interpretatie is restrictief: de wet spreekt alleen maar over de rechten van de beroepsmilitairen, dus dienstplichtige militairen hebben ter zake geen rechten! Jaren later, op een ronde-tafelconferentie, in 1986, zal de huidige minister van Binnenlandse Zaken, Tobback, bevestigen dat de bedoeling van de wetgever met dit artikel niet restrictief was, maar wel permissief tegenover de beroepsmilitairen, een vertaling van de bekommerning om de beroepsmilitairen meer maatschappelijk te integreren.

Op die ronde-tafelconferentie beklemtoonde men dat de waarde, de kwaliteit en de geloofwaardigheid van onze democratie vooral afhangen van de wijze waarop deze begrippen worden gerealiseerd in concrete en werkelijke toepassingen, in dit geval het verenigingsrecht van dienstplichtigen. Het resultaat van die ronde-tafelconferentie was dat er op 1 oktober 1987 een wetsvoorstel in de Kamer werd ingediend door mevrouw Lefebver.

Ook in de Senaat werd door de heer Delmotte een wetsvoorstel ingediend. Dit voorstel beperkte echter het verenigingsrecht van dienstplichtigen tot het lidmaatschap van een vakvereniging die is vertegenwoordigd in de Nationale Arbeidsraad.

Deze visie werd ook verkondigd in een persmededeling van het ABVV van 27 december 1988. Daarin wordt gesteld: Degenen die de wacht optrekken voor onze democratie moeten ook hun deel krijgen van de maatschappelijke verworvenheden, waarvoor deze Grondwet garant staat. Er wordt gesteld dat één van deze democratische verworvenheden de syndicale rechten zijn. Hoe deze verwijzing naar de Grondwet te verzoenen is met een beperkt verenigingsrecht is ons niet duidelijk.

Deze wetsvoorstellen sneuvelen in de nasleep van de regeringscrisis van eind 1987.

Op de vergadering van de Commissie leger-jeugd van 19 december 1988 werd gezegd dat de onmiddellijke invoering van het verenigingsrecht nog het beste alternatief is, omdat uit de discussie bleek dat de andere regelingen vrij log en vrij duur dreigen uit te vallen. Het ontwerp van statuut heeft het niet over het verenigingsrecht en wil dit vervangen door een soort consultatieve commissie, aangevuld met een ombudsdienst. Wat mij betreft kunnen die best naast elkaar bestaan.

Op 5 maart jongstleden hebben diverse politici in het BRT-programma «De zevende dag» gezegd dat zij de vraag naar het verenigingsrecht zullen steunen. Volgens de volksvertegenwoordigers Timmermans, Van Dienderen en Van Hecke was het verenigingsrecht immers een essentieel en fundamenteel recht. Volksvertegenwoordiger de Donnée was het eens met het principe, maar maakte voorbehoud voor sommige vormen van verenigingsrecht, wat dat ook moge zijn.

Op 18 april 1989 keurde de Vlaamse Jeugdraad unaniem een standpunt goed inzake het ontwerpstatuut van de dienstplichtige militair. Hierin wordt ondubbelzinnig gesteld dat de dienstplichtigen moeten kunnen toetreden tot belangenorganisaties. De mogelijkheid tot de wettelijke erkenning van onafhankelijke organisaties moet erin opgenomen zijn.

Deze organisaties moeten faciliteiten hebben binnen de kazernes. De representativiteit van deze organisaties moet in een volgend stadium worden beschreven en bepaald.

De *Conseil de la jeunesse d'expression française* sluit hierbij aan en neemt dezelfde standpunten over, namelijk: «Cependant, conformément à l'article 20 de la Constitution qui prévoit que tous les Belges ont le droit de s'associer, et parallèlement à la syndicalisation des cadres actifs réglée par la loi de 1975, le CJEF revendique le droit individuel pour chaque milicien de se syndiquer afin de pouvoir être entendu dans les domaines tels que la discipline, le Code pénal militaire, le Code de procédure pénale militaire, la loi pécuniaire, etc.»

Er zijn tenslotte nog heel wat wettelijke beschikkingen die het verenigingsrecht, ook voor dienstplichtigen, motiveren. Ik zal die echter behandelen bij de artikelswijze bespreking van het ontwerp. Ik wil alleen nog de directeur van de NAVO-voorlichtingendienst citeren die duidelijk zegde dat het verbieden van het verenigingsrecht voor militairen in tegenspraak is met de democratie. Het aanklagen van de onderdrukking van *Solidarnosc* in Polen op vergaderingen van de Noordatlantische Raad en het terzelfder tijd verbieden van diezelfde vakbondsrechten aan onze eigen militairen is een vorm van schijnheiligheid waardoor men helemaal niet geloofwaardig overkomt. Dat is een klare en duidelijke uitspraak, zeker in het licht van de recente gebeurtenissen in Polen en het Oostblok. Of moeten we wachten tot de Poolse dienstplichtigen of beroepsmilitairen het opnemen voor hun collega's in het zogenaamde Vrije Westen?

Dat de Oostbloklanden het niet bij woorden laten, bewijst de oprichting en de erkenning in de Sovjetunie van een onafhankelijke vereniging van dienstplichtigen en beroepsmilitairen met de naam *Schtschit*, wat «Schild» betekent, met de steun onder meer van Sakharov en van de in eer herstelde generaal Tsjapotschnikow, die in 1962 geweigerd had zijn pantsertroepen in te zetten tegen stakende arbeiders. Zowel hun sociale eisen voor meer soldij, inkrimping van de legerdienst tot 6 maanden en betere huisvesting, als hun politieke eisen om het leger niet in te zetten tegen het volk of in het buitenland, afschaffing van de politieke commissaris, meer democratische rechten, zullen vele Belgische dienstplichtigen verbaasd en watertandend doen opkijken. Wij, westerlingen, hebben blijkbaar te lang de betweterige schoolmeester gespeeld tegenover het Oostblok. De liefde voor de mensenrechten moet blijkbaar niet altijd van dezelfde kant komen.

Niet alleen de jongerenorganisaties hebben het ontwerp van statuut verworpen, de voornaamste organisaties van beroepsmilitairen hebben dat ook gedaan, met uitzondering, ik zou bijna zeggen natuurlijk, van de politiek-gebonden syndicaten. Zij deden dit niet alleen uit een groeiende vorm van solidariteit, die mij ten zeerste verheugt, maar ook omdat zij zeer scherp de gevaren van dit ontwerp zien zowel voor de democratisering van de krijgsmacht als voor het syndicalisme binnen de krijgsmacht.

In april 1989 waarschuwde het VSOA-SYNDIC voor het gevaar van het ondergraven van artikel 118 van de Grondwet door het delegeren van bevoegdheden van de wetgevende macht naar de uitvoerende macht, wat in de praktijk neerkomt naar de generale staf. In artikel 118 van de Grondwet staat dat de rechten en de plichten van de militairen bepaald worden door de wetgever. Dit potentieel gevaar van een bevoegdheidsdelegatie is in het ontwerp alleen opgenomen voor dienstplichtigen, maar kan achteraf worden uitgebreid naar het beroepskader. Het VSOA-SYNDIC vindt dat een zeer gevaarlijk iets.

Het vraagt dan ook dat wij als wetgevende macht deze grondwettelijk voorbehouden rechten niet zouden prijs geven omdat dit het officieel ten grave dragen zou zijn van de wet van 11 juli 1978 op het syndicalisme bij de krijgsmacht. Als men daarbij moet vaststellen dat er 11 jaar na het uitvaardigen van deze wet nog steeds geen uitvoeringsbesluiten zijn verschenen, is elke verdere uitleg overbodig.

Naar aanleiding van de besprekingen rond het Europees Sociaal Charter door de Raad van ministers en staatshoofden, schreven de voorzitter van het Syndicaat van Belgische officieren, de secretaris-generaal van het Nationaal Syndicaat van de onderofficieren en de voorzitter van het Syndicaat van de beroepsvrijwilligers een brief aan Eerste minister Martens.

Hierin vragen ze aandacht voor het probleem van het verenigingsrecht dat in de meeste noordelijke landen bestaat, maar niet bij ons. Zij verzoeken de Eerste minister het verenigingsrecht voor alle militairen te bepleiten in de Raad van ministers en staatshoofden. Zij schrijven onder meer: «Verenigingsrecht is een gezonde manier voor het aanleren van principes van burgerzin en als dusdanig het leger dichterbij de natie te brengen. Het verhindert ook dat de krijgsmacht en haar leden afstandelijke getuigen worden van wat in de maatschappij plaatsgrijpt en maakt van de militair een staatsburger in uniform met rechten en verplichtingen.»

Het wetsontwerp houdende goedkeuring van het Europees Sociaal Charter werd ondertussen ingediend in de Kamer. Het bevat een reeks bepalingen die ook van toepassing moeten zijn op het militair personeel.

Wij kunnen alleen maar beperkingen aanvaarden die verband houden met de plichtenleer eigen aan de specifieke taak die men uitvoert, zoals de beperking van het stakingsrecht en de geheimhouding.

Op een academische zitting op 25 oktober 1988 heeft Theo Aerts, voorzitter van de Vereniging van officieren in actieve dienst de slogan gelanceerd « durven dialogeren ». Onze maatschappij heeft daar enorme behoefte aan. Dit kan men echter alleen maar bereiken door openheid en luisterbereidheid, dingen die tot nu toe worden geweigerd aan de jongeren en de organisaties van dienstplichtigen.

De drie organisaties herhalen die standpunten nog eens in een open brief gericht aan alle senatoren. In die brief zeggen zij onder meer dat de toekenning van het verenigingsrecht voor dienstplichtigen te maken heeft met ethiek en emancipatie.

Met mijn verwijzing daarstraks naar wat in het Oostblok gebeurt, kan men niet anders dan zich bezinnen over de waarde van onze parlementaire democratie. De manier waarop het ontwerp door de commissie werd gejaagd, is voor mij een pijnlijke en frustrerende ervaring geweest. De gebeurtenissen in Oost-Europa kunnen die gevoelens alleen maar versterken. Ik wil het hier hebben over het probleem van de parlementaire geloofwaardigheid aan de hand van de manier waarop de discussies werden gevoerd in de commissie.

In de NAVO-kroniek van juni 1988 schrijft de Britse permanente vertegenwoordiger bij de Noordatlantische Raad dat « in de landen van Oost-Europa de Partij alle belangrijke beslissingen neemt. De essentie van de democratie is daarentegen dat men vertrouwen heeft in het gezonde verstand van gewone mensen ». Bij de aanvang van de discussie in de commissie, sprak collega De Bremeaeker zich uit voor een open en vrijmoedige dialoog. Hij wilde geen politiek opbod, geen prestigeslag, maar wel samen zoeken naar een statuut in het belang van de dienstplichtige. Daar is niet veel van in huis gekomen. Men spreekt er reeds lang van om het Parlement nieuw leven in te blazen. Maar dat kan niet zolang de parlementsleden zich laten degradere tot robots, die ervan uitgaan dat men regeringsontwerpen niet fundamenteel amendeert wanneer men in de meerderheid zit.

Een collega was zeer ontstemd over de amendementen die de SP had ingediend omdat zijn partij oorspronkelijk beslist had geen amendementen in te dienen. We weten nu ook dat men niet is ingegaan op de meer fundamentele amendementen, die ook geformuleerd werden door het Jeugdwerk, met uitzondering van de twee dagen verlof. Kamerlid Van Hecke, niet verlegen om sterke uitspraken inzake landsverdediging, zegt van het ontwerp dat het geen statuut is, dat hij het wel wil goedkeuren, maar onmiddellijk nadien een eigen voorstel van een echt statuut zal indienen. Vermoedelijk verwijst hij daarbij naar het voorstel van collega Cardoen. Het verslag hierover is een maagdelijk stuk papier. Hetzelfde kan men zeggen van het wetsvoorstel van collega Duquesne.

En zo kom ik aan mijn laatste algemene beschouwing, het probleem van de politieke geloofwaardigheid.

Hoe kan de SP geloofwaardig overkomen, als ze op een persconferentie verklaart dat er ruimte moet zijn voor een parlementair debat, terwijl dit parlementair debat neerkomt op het permanent belijden van akten van geloof in en hoop op de goede wil van de minister, maar als ze dan nagenoeg alle amendementen intrekt? Waarom is de SP vergeten dat ze tijdens deze zitting twee wetsvoorstellen heeft ingediend in verband met de normalisering van de prestaties van het militair personeel en betreffende de verkiesbaarheid van militairen in actieve dienst? Waarom steunt de SP nu niet langer het vroegere voorstel inzake het verenigingsrecht dat door toedoen van minister Tobback via mevrouw Lefebvre werd ingediend.

Hetzelfde doet zich voor bij de Volksunie. Hoe kan deze partij verantwoorden dat zij 20 jaar lang het verenigingsrecht

voor dienstplichtigen heeft gesteund en nu moet afhaken omwille van de solidariteit binnen de coalitie? Wat is dan voor haar de betekenis van een volwaardig statuut?

De CVP is de idee van een verenigingsrecht wel genegen. Van Hecke heeft zich zelfs publiek gewoon pro uitgesproken, maar ze vrezen nu een situatie van te veel verenigingen. Moet men dan een verenigingsrecht op maat gaan maken? Dat is een uitvlucht, evenals het argument dat het ook communautair moeilijk ligt. In Vlaanderen is er Milac, Solac en VVDM. In Wallonië alleen maar de CJD. Heeft dat zin? Moet alles, als het goed uitkomt, gecommunautariseerd worden?

De PVV en het FDF hebben hun steun toegezegd aan het verenigingsrecht. Toch had ik zeker van de liberalen als oudste politieke familie en als oppositiepartij, een grotere en meer kritische inbreng verwacht in dit belangrijk dossier, zeker op het stuk van de subdelegatie.

In zijn toespraak bij de opening van het academische jaar op 22 september 1988 in het Koninklijk Hoger Instituut voor Defensie had onze minister van Landsverdediging het over « de rol en het belang van de menselijk factor in het hedendaags leger ». Ik wil twee zinnen citeren uit deze belangrijke toespraak: « Het personeel van de strijdkrachten moet de democratie met haar levensstijl en waarden als de hare beschouwen, ze moet zichzelf beschouwen als een integraal onderdeel van de bevolking, en op een volwaardige wijze deelnemen aan de te verdienen samenleving. Enerzijds is het niet meer dan rechtvaardig dat een maatschappij die van de dienstplichtige een verdediger maakt, bezorgd is om het lot van de dienstplichtige, anderzijds zal een dienstplichtige die gerespecteerd en beter gemotiveerd wordt, zijn legerdienst anders ervaren dan een steriele onderbreking van zijn leven, wat, spijtig genoeg, vandaag nog al te dikwijls het geval is. »

Wat het parlementaire werk in de commissie ontbrak was een politieke filosofie. Alles draaide tenslotte om feiten, cijfers en vergelijkingen. Er bleef een grote leegte, waarin er geen plaats was voor wat meer rechtvaardigheid, solidariteit met en respect voor de minderheid van jongeren die nog dient. Het harde *njet* van de jongeren, die dagelijks geconfronteerd worden met de democratische opstand in de Oostbloklanden, is het logische gevolg van de manier waarop wij hen behandeld hebben bij de totstandkoming van dit zagezegde statuut. Wij beoefenen de democratie met onze tong, niet met ons hart en ook niet met ons verstand. De jongeren mikken nu op onze collega's in de Kamer, omdat die jonger zijn en misschien gevoeliger zullen zijn voor dienstplichtigenproblemen. Ik wil niet pessimist zijn, ik hoop voor hen dat ze resultaat hebben, maar dat betekent dat het ontwerp nadien terug naar de Senaat zal moeten met alle gevolgen van dien als de regering over een voetbal, één of andere dorpsrel of een ethisch probleem struikelt. En dan kan een volgende minister weer eens verklaren: « Ce n'est pas la première fois qu'on parle », enzovoort, enzovoort, enzovoort.

Gisteren nog zei iemand mij dat het jammer was dat het Warschau-pact ons niet eerder « bevrijd » heeft... (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Bremeaeker.

De heer De Bremeaeker. — Mijnheer de Voorzitter, de socialistische partij heeft met een zekere voldoening kennis genomen van het statuut van de dienstplichtigen.

De discussie in de commissie was zeer interessant en we feliciteren de rapporteur die erin geslaagd is een lange discussie in een degelijk verslag samen te vatten, wat zeker niet gemakkelijk is.

In zijn inleidende uiteenzetting heeft de minister van Landsverdediging de drie redenen aangehaald waarom dit statuut er moest komen. We hoeven daar dus niet meer op in te gaan. De maatregelen van dit ontwerp kunnen in drie categorieën worden onderverdeeld. Een eerste reeks maatregelen betekent een ware verbetering ten aanzien van de huidige toestand, een tweede reeks heeft aanzienlijke verbeteringen tot gevolg, maar de derde reeks bevat maatregelen die geheel onvoldoende zijn. Laten we deze drie categorieën even van naderbij bekijken.

Voor de eerste categorie zijn er een aantal maatregelen die zeer positief zijn en een grote stap vooruit betekenen ten opzichte van de huidige toestand. Wij hebben het volste vertrouwen in de minister van Landsverdediging dat zij zeer correct zullen worden toegepast.

De positieve maatregelen kunnen worden ingedeeld in bepalingen die betrekking hebben op de periode vóór de oproeping onder de wapens en bepalingen die de militaire dienst zelf betreffen.

In de eerste onderafdeling, de bepalingen die betrekking hebben op de periode vóór de oproeping onder de wapens, vinden wij positief:

1° De affectatie die, naast de wettelijke prioriteiten, in versterkte mate rekening zal houden met de gezinstoestand, de persoonlijke situatie, de sociale aspecten en de wensen van de dienstplichtigen, alsmede met de resultaten van de selectieproeven;

2° De datum van indiensttreding die veel sneller zal worden meegedeeld aan de dienstplichtige en die zonder zijn instemming niet meer zal worden gewijzigd;

3° De verdaging van oproeping die nu haast uitsluitend rekening houdt met studieredenen en waarbij in de toekomst in stijgende mate ook rekening zal worden gehouden met beroeps- en sociale redenen.

In de tweede onderafdeling, de bepalingen die betrekking hebben op de militaire dienst zelf, noteren we als positieve elementen:

1° Het verstrekken van een bijkomende « burgerlijke vorming » met het oog op de herinschakeling van de dienstplichtige in het burgerleven na zijn legerdienst;

2° De erkenning van het recht op minstens twee vakantiedagen per maand diensttijd, uiteraard rekening houdend met de behoeften van de dienst, maar voorrang verlenend aan solliciterende werkzoekenden, aan vakantiemonitoren en aan dienstplichtigen die een politiek mandaat uitoefenen;

3° De afschaffing van het recht van de militaire overheid om vakantiedagen in te trekken als gevolg van tuchtstraffen;

4° Het recht voor dienstplichtigen om bepaalde politieke mandaten uit te oefenen, zoals gemeenteraadslid en OCMW-raadslid;

5° De uitdrukkelijke legalisering van de bestaande toestand waarbij het de dienstplichtige mogelijk is, buiten de diensturen winstgevende activiteiten uit te oefenen;

6° Het recht op een differentiële sociale vergoeding, waardoor een bestaansminimum kan worden toegekend aan de minder goedgevoelde dienstplichtige die geen militievergoedingen kan genieten;

7° De valorisatie van de militaire diensttijd als wachttijd in het kader van de ziekte- en invaliditeitsverzekering;

8° Het feit dat dienstplichtigen die contact wensen op te nemen met een niet-confessionele raadsman, dezelfde faciliteiten krijgen als dienstplichtigen die hun religieuze plichten wensen te vervullen.

Laten we het nu hebben over de tweede categorie maatregelen die het voorwerp kunnen uitmaken van gevoelige verbeteringen.

In de eerste plaats is er de « verhaaldienst » die luidens artikel 35 van het statuut van de dienstplichtige zal moeten instaan voor het oplossen van persoonlijke problemen van de dienstplichtige, alsook van problemen ten opzichte van de overheid of de andere dienstplichtigen.

Deze nieuwe dienst heeft het voordeel dat hij de emanatie is van een nieuw initiatief ten gunste van de dienstplichtige, het recht heeft volkomen geïnformeerd te worden over de problemen, en bij het onderzoek niet mag worden belemmerd.

Zelf hadden we verkozen dat een dergelijke « verhaaldienst » — de term « ombudsdienst » draagt meer onze voorkeur weg —

niet onder de vleugels van het departement van Landsverdediging zou schuilen, maar zou ressorteren onder het Parlement. Op die wijze zou het Parlement nauwer worden betrokken bij het reilen en zeilen van onze dienstplichtigen en zou de ombudsdienst een grotere zelfstandigheid kunnen aan de dag leggen ten opzichte van het ministerie van Landsverdediging.

Met de tekst van dit ontwerp, hoe verdienstelijk hij ook is opgevat, hebben we bovendien het raden naar de samenstelling en de omvang van deze « verhaaldienst », naar de taalpariteiten, naar de duur van de aanstellingen, enzovoort. Indien er geen overeenstemming kan worden bereikt over een door onze fractie ingediend amendement dat ertoe strekt de minister van Landsverdediging te verplichten jaarlijks een verslag aan het Parlement voor te leggen over de activiteiten van de verhaaldienst, dan zal het Parlement zelfs niet van ver betrokken zijn geweest bij deze ombudsdienst.

In de tweede plaats hadden we graag enkele woorden gezegd over de in artikel 37 in het leven geroepen commissie van advies die tot doel heeft kennis te nemen van elk probleem dat van algemeen belang is voor de dienstplichtigen, en er advies over uit te brengen.

Ook de oprichting van deze commissie getuigt van een positieve ingesteldheid ten aanzien van de dienstplichtige. We vrezen echter dat deze commissie van advies van bij haar ontstaan met veel problemen geconfronteerd zal worden. We sommen er enkele op:

— Gaan alle 34 000 dienstplichtigen aan de verkiezing deelnemen?

— Kunnen deze 34 000 dienstplichtigen allemaal kandidaat zijn voor de commissie van advies?

— Zullen alle dienstplichtigen hun stem kunnen uitbrengen rekening houdend met de diverse duurtijden van de militaire diensttermijnen?

— Welke zijn de vereisten om verkozen te worden?

— Mogen de kandidaten voor deze commissie van advies een politieke gebondenheid hebben?

— Hoeveel dagen militaire dienst moeten de kandidaten voor deze adviescommissie nog voor de boeg hebben om te kunnen worden verkozen?

— Hoeveel dagen militaire dienst, anders gezegd hoeveel ervaring, bij het leger, moeten deze kandidaten reeds achter de rug hebben? Enzovoort.

Wat ons het meest dwarszit, is dat deze commissie van advies geen continuïteit in haar bestaan heeft, aangezien de gekozen leden uiteraard slechts voor een beperkte tijd kunnen worden verkozen en er dus — met uitzondering van de ministeriële afvaardiging — geen blijvende kennis van zaken van de voorgelegde problemen mogelijk zal zijn en slechts zelden dezelfde personen een voorgelegd probleem zullen kunnen opvolgen gezien de beperkte duur van de militaire dienst.

We hebben sterk de indruk dat deze commissie van advies een minder geslaagd surrogaat is voor wat genoemd wordt het « verenigingsrecht » voor de militairen, in dit geval meer in het bijzonder voor de dienstplichtigen.

Wensen de dienstplichtigen een volwaardig verenigingsrecht, dan kan dit alleen maar afdoende geschieden door middel van een permanente afvaardiging die over de vereiste infrastructuur beschikt en blijk kan geven van een continuïteit in haar werking.

We zullen de minister van Landsverdediging, in wie we het volste vertrouwen hebben, op zijn woord nemen en hem een jaar na de oprichting van deze commissie van advies vragen naar zijn ervaringen ter zake en naar zijn plannen voor eventuele wijziging.

Ik besluit met een derde categorie maatregelen, namelijk deze waarvan we ronduit denken dat ze onvoldoende zijn.

In de eerste plaats is er de arbeidsduur van de dienstplichtige. We hadden deze graag gekoppeld gezien aan de arbeidsduur

voor het actief kader die nu teruggebracht wordt tot 38 werkuren per week. De minister van Landsverdediging kon er niet voor worden gewonnen en we lezen even de essentie van zijn antwoord zoals dit gepubliceerd is in het verslag op bladzijde 12: «Bij gelijke werklast zal een kleinere beschikbaarheid van dienstplichtigen tevens bijkomende personeelsbehoeften tot gevolg hebben waaraan in de huidige omstandigheden onmogelijk kan voldaan worden, tenzij door verlenging van de dienstplicht en daar wil de minister niet van horen.»

Met een dreiging van verlenging van de militaire dienstplicht zet de minister van Landsverdediging ons wel met de rug tegen de muur. Het wil ons echter voorkomen dat de realisatie van de 38-urige werkweek voor de dienstplichtige ligt in de uitdrukking «bij gelijke werklast», à charges légales. Ik wil het in dit verband zelfs niet hebben over de dooi aan de andere zijde van het afbrokkende ijzeren gordijn en de zich in de toekomst waarschijnlijk wijzigende eisen voor defensie. Ik wil integendeel alleen wijzen op de vele nutteloze uren die men in het leger slijt, nietsdoend of wachtende, naast andere uren die men op een interessante manier doorbrengt.

We zijn ervan overtuigd dat een beter georganiseerde aanwending van de tijd van de dienstplichtige moet kunnen resulteren in een 38-urige werkweek zonder verlies aan rendement voor onze strijdkrachten. We spreken de wens uit dat deze 38-urige werkweek nog moge worden gerealiseerd en dat de minister van Landsverdediging — en ik citeer weer uit het verslag: «te gepaste tijde aan de regering een tekst zal voorstellen die moet voorkomen dat de dienstplichtige, zoals sommigen vrezen, als meid voor alle werk kan worden gebruikt».

Het statuut van de dienstplichtigen schiet ook schromelijk te kort in de formulering voor het toekennen van een behoorlijke bezoldiging, in welke vorm dan ook.

We geven er ons rekenschap van dat de financiële toestand van ons land eerder benard is en dat een eventuele meeruitgave van ongeveer 4 miljard voor de dienstplichtigen op de begroting van Landsverdediging, die nauwelijks meer dan 100 miljard bedraagt, problemen schept. Uiteraard is dit een kwestie van prioriteiten, hoe moeilijk het verschuiven van een, zij het maar gedeeltelijke, verhoging van de soldij ook moge zijn. Men had in dit statuut een na te streven bedrag kunnen plaatsen, ook al zouden een soldijverhoging, of de toekenning van een wedde, slechts graadueel kunnen worden gerealiseerd. Zulke voorziening zou alleszins een hart onder de riem geweest zijn van de 25 pct. jongeren die jaarlijks opgeroepen worden. Steeds blijft in dit verband in onze geest de vergelijking leven van de Belgische met de Nederlandse dienstplichtige zoals deze voorkomt in het plan-Charlier. De Nederlandse dienstplichtige ontvangt 24 125 frank en de Belgische dienstplichtige moet het stellen met 4 100 frank per maand.

Ook spijt het ons dat de diensttijd van de dienstplichtigen die in overheidsdienst werken niet mag meetellen voor hun loopbaan en wedde. Naar verluidt kwam dit voor in één van de vorige teksten van het wetsontwerp betreffende het statuut van de dienstplichtigen, maar is het er nadien uitgelicht wegens de grote financiële gevolgen die dergelijke maatregel in de komende jaren en decennia met zich zou brengen.

Dit wetsontwerp betreffende het statuut van de dienstplichtigen heeft voordelen en nadelen. Op de grootste nadelen en onvolkomenheden heb ik al gewezen.

Graag hadden we er nog ons principieel ongenoegen over geuit dat er vrij weinig rechten uitdrukkelijk worden verwoord in dit wetsontwerp en dat te veel moet worden geregeld door uitvoeringsbesluiten. Dit wijst op minder degelijk parlementair werk en op een te grote beïnvloeding door de uitvoerende macht.

Aangezien dit wetsontwerp toch het begin betekent van wat moet uitgroeien tot een volwaardig statuut van de dienstplichtigen en de basis kan uitmaken van veel verbeteringen, zal de socialistische fractie het met overtuiging goedkeuren. (Applaus.)

M. le Président. — La parole est à M. Flagothier.

M. Flagothier. — Monsieur le Président, après avoir adopté un projet de loi relatif au statut de l'objecteur de conscience, il était normal que notre assemblée approuve également un projet qui règle le statut du milicien, pour que les jeunes de notre pays qui sont appelés au service militaire soient sur le même pied que ceux qui choisissent un service civil. La déclaration gouvernementale prévoyait d'ailleurs qu'il y avait lieu de légiférer dans ces matières. La commission de la Défense a consacré plusieurs longues réunions à l'examen de ce projet. Les échanges de vue furent fructueux; le ministre a accepté ou proposé lui-même des amendements qui ont amélioré le texte. Il faut l'en remercier et féliciter le rapporteur, Mme Tyberghien, et les services du Sénat pour l'établissement du rapport très complet des travaux de la commission.

Des dispositions du projet concernent l'affectation des miliciens et, à cet égard, je voudrais insister sur trois points.

Tout d'abord, à mon sens, il est nécessaire de prendre en compte des critères larges pour l'affectation. Ensuite, le milicien qui va se présenter au Centre de recrutement et de sélection doit recevoir un maximum d'informations pour lui permettre de manifester ce qui lui semble être le meilleur choix. Enfin, après son séjour au Centre de recrutement et de sélection, le milicien doit être informé le plus rapidement possible de la date de son appel sous les drapeaux. A mon avis, un délai de six semaines devrait suffire pour assurer cette information.

Le projet légalise — il faut s'en féliciter — une pratique qui existait déjà: le report d'appel. Cette disposition doit permettre au milicien d'éviter de demander un sursis pour sa dernière année d'études, de comparaître au Centre de recrutement et de sélection pendant celle-ci et d'avoir ainsi des chances d'être appelé sous les drapeaux dès la fin de ces études. Le report d'appel pourra aussi être accordé pour des raisons professionnelles ou sociales graves. A ce sujet, le ministre a déclaré en commission que cette mesure était également applicable à ceux qui terminent un contrat d'apprentissage.

Dernière remarque en ce qui concerne l'affectation: les ministres des cultes reconnus et les membres des communautés religieuses seront, comme par le passé, affectés comme brancardiers; les conseillers de morale laïque — c'est une nouveauté — recevront la même affectation, ce dont il faut aussi se réjouir.

La discussion sur la durée du travail des miliciens a été longue et il est apparu qu'il n'était pas possible de limiter celle-ci à trente-huit heures sans courir le risque d'une augmentation de la durée du service militaire, ce que personne ne souhaite. Il faut néanmoins insister pour que des limites soient fixées dans l'arrêté royal afin que le milicien ne soit pas taillable et corvéable à merci.

Les miliciens auront droit à deux jours de congé légaux par mois, de même qu'à des congés d'urgence pour motifs graves et à des permissions. Les moniteurs des œuvres de jeunesse pourront obtenir qu'ils aient des congés légaux pris pendant la période des camps de vacances. Enfin, des congés pour travaux saisonniers pourront être octroyés, par le système du retrait d'emploi prévu à l'article 19.

Le projet crée également une instance de recours à laquelle les miliciens pourront s'adresser pour toutes les questions d'ordre personnel. Comme d'autres commissaires, j'aurais souhaité que ce service dépende du Parlement. Le ministre n'a pas pu accepter ce souhait, mais a rappelé que ce service serait rattaché au ministère de la Défense nationale et serait complètement indépendant de la structure militaire. Aucun militaire en service actif n'en fera partie et, chaque année, le ministre de la Défense nationale présentera un rapport au Parlement concernant les activités de ce service de recours.

L'article 37 crée une commission consultative pour les miliciens. Celle-ci connaîtra des questions présentant un intérêt général pour les miliciens et émettra un avis sur les matières qui lui seront soumises. Elle sera composée de délégués du ministre et de représentants des miliciens, élus parmi eux.

C'est une bonne initiative, mais compte tenu de la durée du service militaire, la rotation des représentants des miliciens sera importante, ce qui représente un handicap. Il faut se réjouir

dès lors du maintien de la Commission armée-jeunesse qui a l'avantage de présenter une plus grande stabilité dans sa composition.

A l'avenir, le service militaire ne sera plus incompatible avec l'exercice d'un mandat politique, sans préjudice d'autres dispositions légales. Il sera donc nécessaire de revoir les dispositions de la loi communale permettant à un conseiller suppléant de siéger au conseil communal pendant la durée du service militaire d'un conseiller communal effectif.

Il faut souligner aussi une série de mesures positives:

— La priorité d'affectation accordée au milicien membre d'une famille de 4 enfants au lieu de 5 actuellement;

— La prise en compte du service militaire pour le stage en assurance maladie-invalidité;

— La promesse faite par le ministre de la Fonction publique de présenter prochainement un arrêté qui prend en considération le service militaire pour l'ancienneté de carrière et de traitement dans les services publics;

— L'octroi d'une allocation égale au minimum de moyens d'existence pour les miliciens isolés qui ne bénéficient pas d'indemnités de milice;

— La formation civile qui sera dispensée en plus de la formation militaire.

Enfin, je crois que ce projet serait meilleur encore si le gouvernement maintenait l'amendement qu'il a déposé puis retiré en commission, pour améliorer le texte de l'article 6, afin de permettre au milicien qui conteste son profil médical d'aptitude d'introduire un recours devant une instance d'appel.

Je termine en précisant que si tout n'est pas parfait dans ce projet, il n'en constitue pas moins un pas dans la bonne direction. Je crois sincèrement qu'à plus long terme, nous devons opter en faveur d'un service pluriforme, touchant l'ensemble des jeunes Belges et résidents, femmes comprises, de manière à assurer un maximum d'égalité et de justice entre les jeunes de notre pays. (*Applaudissements.*)

M. le Président. — La parole est à M. Houssa.

M. Houssa. — Monsieur le Président, c'est avec intérêt que j'ai pris connaissance du projet de loi relatif au statut des miliciens. Certes, ce projet n'est en rien révolutionnaire et, dans bien des domaines, il ne fait qu'entériner des mesures existantes et d'application.

Cependant, j'estime qu'une étape importante a été franchie en faveur des miliciens, même si je regrette que ce projet de loi n'apporte aucune solution à leur démotivation, due essentiellement à la discrimination inacceptable qui frappe les jeunes amenés à remplir leurs obligations militaires, soit un sur quatre. Ces quelque quarante mille jeunes qui, chaque année, effectuent leur service militaire, ont le sentiment insupportable qu'une injustice sociale les frappe. Tant qu'aucune solution ne sera apportée à cette discrimination, les statuts du milicien, aussi bons soient-ils, ne seront jamais qu'emplâtre sur jambe de bois.

Comment expliquer aux jeunes miliciens qui offrent leurs services au pays durant une année qu'ils doivent se contenter d'une solde nette mensuelle de 3 750 francs alors que ceux qui réussissent à échapper à l'obligation militaire entament une activité professionnelle lucrative ou bénéficient d'une indemnité de chômage nettement plus avantageuse?

Inutile de vous rappeler, monsieur le ministre, que toute politique doit s'appuyer sur un budget. Ces deux dernières années, votre budget est en diminution et plusieurs mesures contenues dans le projet de loi exigent manifestement pour être menées à bien de nouveaux moyens financiers. Où allez-vous les trouver?

En tant que bourgmestre d'une ville qui accueille un bataillon d'infanterie blindée — le 12e de Ligne Prince Léopold, bataillon prestigieux s'il en est — je connais, pour les avoir rencontrés sur le terrain, au camp et en manœuvres, les problèmes que rencontrent non seulement les miliciens mais aussi les volontaires de carrière.

J'ai pu constater, par exemple, que l'équipement individuel de combat était nettement déficient. Le soldat ne dispose, en effet, d'aucune tenue chaude et imperméable.

Sauf erreur de ma part, je n'ai trouvé dans votre projet de statut aucune mesure visant à améliorer cette situation.

Enfin, monsieur le ministre, permettez-moi de vous dire que le sort réservé aux miliciens dépend autant de la valeur des personnes qui les encadrent que de l'existence d'un statut.

Vous n'ignorez pas que la rémunération mensuelle nette d'un volontaire de carrière débutant approche les 29 000 francs et qu'un jeune sous-officier bénéficie d'un salaire mensuel net de l'ordre de 32 000 francs. Or, à titre d'exemple, pour se loger au meilleur prix dans ma commune, l'un et l'autre doivent au moins débours 10 000 francs par mois pour un logement OCASC.

Or, ces militaires sont soumis à un régime difficile: mutations, exercices, camps, manœuvres, alertes, etc.

Dans le bataillon que j'ai cité, les sous-officiers et les volontaires de carrière représentent un effectif moyen de 450 unités environ et les miliciens 250, sur un effectif global de 750 militaires.

Ces militaires de carrière ne peuvent être continuellement négligés et réclament aussi, de toute urgence, une amélioration, principalement financière, de leur statut. Quand leur sera-t-il donné satisfaction?

Le rendement et l'efficacité des forces armées exigent, monsieur le ministre, une valorisation non seulement du service militaire, mais surtout de la fonction militaire.

Nous engager dans cette voie éviterait à coup sûr certains dérapages démagogiques. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer De Beul.

De heer De Beul. — Mijnheer de Voorzitter, ik zal dit ontwerp van wet betreffende het statuut van de dienstplichtigen enigszins relativeren en nogal kritisch benaderen, en dus wil ik de minister vooraf geruistellen: de Volksuniefractie zal dit ontwerp bij gebrek aan beter goedkeuren.

In feite is dit wetsontwerp de combinatie van bestaande wetten, met inbegrip van een deel militiewetgeving, bestaande reglementeringen en bestaande praktijken. Het draagt duidelijk de stempel van *das Militär*, om niet te zeggen van de generale staf van het leger. Hier en daar heeft de minister de scherpe kantjes wat kunnen afvlijen, flink geholpen overigens door de ijverige commissieleden. Daarbij is het dan ook gebleven.

Dit alles staat in schrille tegenstelling met de hooggespannen verwachtingen die bij de jongeren leefden nopens dit statuut. Velen hadden gehoopt op een genereus statuut dat het oude, negatieve legerbeeld zou wegwerken en vervangen door het beeld van de dienstplichtige als jonge burger in uniform, toekomstige steunpilaar van onze maatschappij.

Dit ontwerp gaat evenwel te veel uit van het bestaande en het haalbare, met nog steeds te sterke nadruk op « dienstplicht » en te weinig op positief vormende inzet. De menselijke verhoudingen blijven met dit ontwerp te hiërarchisch en krijgen te veel de stempel van het militair apparaat. Dienstplicht als gewenste inwijding tot volwaardig en welbegrepen staatsburgerschap vindt men in dit ontwerp niet terug. Daardoor dreigt de dienstplicht te blijven hangen in de sfeer van bezigheidstherapie. Vormende opleiding tot gemeenschapszin en tot werkelijke inspanning gaat daardoor grotendeels verloren. Ook in de toekomst dreigt de legerdienst dus ervaren te worden als verloren tijd.

Indien de gebeurtenissen van 9 november jongstleden, de historische val van de Berlijnse muur en de razendsnelle evolutie naar democratisering in de Oostbloklanden, een jaar geleden hadden plaatsgehad, zou het wetsontwerp betreffende het statuut van de dienstplichtigen er wellicht anders hebben uitgezien. Dan zouden budgettaire tekorten, getalsterkte van het contingent en duur van de legerdienst wellicht geen rem zijn geweest op een meer genereus statuut. Het zou misschien beter zijn dit wetsontwerp voor een jaar of langer in de ijskast te

stoppen, om het daarna, in het licht van de nieuwe situatie, te herschrijven.

Mijnheer de minister, u hebt wellicht ook de meest recente interviews met uw collega, Louis Tobback, en met ex-minister Pierre Harmel gelezen. Minister Tobback verklaart, recht voor z'n raap, zoals we dat van hem gewoon zijn: «Moderne legers hebben in Europa geen enkele zin meer.» Ex-premier Pierre Harmel zegt het uiteraard wat diplomatischer: «De bewa-
peningsuitgaven kunnen nu sneller smelten dan de poolkap.»

Het minste wat men dus kan zeggen, is dat wij een statuut van de dienstplichtigen opstellen in een situatie die dagdagelijks verandert in een tempo dat bijna niet meer te volgen is. Dit wetsontwerp is dus bij voorbaat verouderd en niet aangepast aan de periode waarvoor het moet dienen. Als ijskastpolitiek ooit een zinnige bezigheid kan zijn, dan is dat voor dit ontwerp zeker het geval. Ik neem echter aan dat de minister zijn kind te mooi vindt om het in de ijskast te stoppen en dat hij wenst dat het vandaag goed wordt bevonden.

Wetten worden niet gemaakt voor de eeuwigheid. Zij kunnen te allen tijde worden herzien. Misschien is een niet-gave wet beter dan helemaal geen wet.

Veel hangt af van de wijze waarop de uitvoerende macht een wet uitvoert en toepast.

Een aantal collega's hebben er hier reeds op gewezen dat dit wetsontwerp een aantal koninklijke en ministeriële uitvoeringsbesluiten vergt. Volgens artikel 118 van de Grondwet moeten de rechten en de plichten van de militairen bij wet worden vastgelegd. Hier gaat het in feite over een raamwet, met een serieuze verantwoordelijkheid tot uitvoeren voor de minister.

Dit kan tot kwade toestanden leiden, maar ook tot goede. Alles hangt ervan af hoever de minister wenst en kan gaan bij de uitvoering van deze wet.

Ik zal enkele inhoudelijke beschouwingen weiden aan dit wetsontwerp, waarbij ik eventueel zal rekening houden met de goede of minder goede uitvoering ervan. Vervolgens zal ik het hebben over enkele knelpunten die in dit wetsontwerp onvoldoende, of zelfs helemaal niet zijn opgelost.

Een aantal goede punten, of alvast een goede aanzet in dit wetsontwerp zijn, dat de affectatie, de datum van indiensttreding en het uitstel van oproeping beter zijn geregeld voor de miliciens. De uitvoerende macht kan hierbij een grote en goede rol spelen.

Er kan — mits goedwillendheid en mits het wordt opgedragen aan degenen die verantwoordelijk zijn voor het recruterings- en selectiecentrum — rekening worden gehouden met de sociale toestand van de dienstplichtigen. Alles zal echter afhangen, mijnheer de minister, van de instructies die aan het voormelde centrum zullen worden gegeven.

Er werd tevens een betere regeling bepaald voor een van de vroegere nogal duistere punten, namelijk de morele quotering. Nu zal men tenminste aan de miliciens meedelen waarom hij, ingevolge een morele quotatie, niet voor bepaalde functies in aanmerking komt.

Er is sprake van bijkomende, burgerlijke vorming. Ik heb het niet over de alfabetiseringscursussen die zullen worden gegeven aan degenen die amper kunnen lezen of schrijven. Ik hecht bijzonder veel belang aan de bijkomende, burgerlijke vorming. Volgens mij moeten de miliciens de mogelijkheid hebben om te kiezen tussen een drietal leerpakketten, die ze eventueel allemaal kunnen volgen.

Men moet trachten een aantal sociale vaardigheden bij te brengen, die nodig zijn om behoorlijk in de maatschappij te kunnen functioneren. Ik citeer een aantal voorbeelden uit de UNIOP-enquête: «Hoe moet men een beroep doen op de tussenkomst van het OCMW? Hoe moet men zich tot de RVA en tot de mutualiteit wenden? Wat moet men doen in geval van overlijden, ongeval en ziekte? Hoe stelt men een *curriculum vitae* op? Hoe stelt men zich voor bij een toekomstige baas? Hoe gaat men solliciteren?»

Deze zaken kunnen elementair lijken, maar voor vele miliciens zou het nuttig zijn hierover onderricht te krijgen.

Een tweede soort vorming die ik wenselijk acht is het onder-
richt van elementaire vakkennis. Ik heb het dan niet alleen over een eenvoudige cursus in informatica, maar ook over een elementaire praktijkgerichte cursus in elektriciteit, mechanica of houtbewerking. Men kan zelfs leren behangen of schilderen. Dat zijn zaken die de dienstplichtigen daarna in hun gezin en hun dagelijkse omgeving kunnen gebruiken. Het moet niet zoveel moeite kosten om dit in de werkelijkheid om te zetten.

En dan is er nog een derde soort van vorming, die men de echte vorming kan noemen. Ik kan ter zake niet zoveel voorbeelden geven, omdat hier de concurrentie met het onderwijs nogal voor de hand ligt. Er moet toch, bijvoorbeeld, een vorming kunnen worden gegeven die rechtstreeks afgestemd is op het beroepsleven. Ik denk hier aan een elementaire opleiding, gericht op het in dienst treden bij de rijkswacht of de gemeentelijke politie. Een militaire opleiding tijdens de legerdienst gericht op deze twee politiediensten, is toch mooi meegenomen. Na hun legerdienst komen de jongeren dan in aanmerking voor een carrière bij de rijkswacht of de gemeentepolitie.

De erkenning van het recht van de dienstplichtige op het uitoefenen van politieke activiteiten, in zoverre zij de normale uitoefening van de dienstplicht niet schaden, is een goede zaak. Hetzelfde geldt voor het recht op het uitoefenen van winstgevendende activiteiten. Bovendien zal er nu rekening worden gehouden met de dienstdienst bij het berekenen van de pecuniaire anciënniteit van het overheidspersoneel en komt er een prioriteitsrecht voor toegang tot het openbaar ambt voor miliciens die tijdens hun dienst ingevolge ziekte of ongeval een invaliditeit opliepen. De legerdienst zal ook in aanmerking worden genomen als wachttijd voor de ziekteverzekering. Dit zijn allemaal goede punten.

Een zaak waarover ik mij bijzonder verheug, is het feit dat er voor het eerst rekening wordt gehouden met de noodzaak aan morele bijstand aan jongeren met een niet-confessionele levensvoortuiging. Ik ben er gelukkig om dat wij hiermee enigszins voortuitlopen op de herziening van artikel 117 van de Grondwet.

In het ontwerp zijn er echter ook nog een aantal knelpunten of punten die op een twijfelachtige wijze werden opgelost en die wij dan ook als onvoldoende beoordelen. Een van de weinige knelpunten die in het ontwerp worden opgelost, is dat van het verlof. Het recht op twee dagen verlof per maand is in het ontwerp opgenomen. De minister heeft bovendien toegezegd dat de jeugdleiders hun verlof kunnen opsparen, zodat zij tijdens de zomer de jeugdkampen kunnen begeleiden. Dit verheugt ons ten zeerste en hiermee wordt een oud zeer weggewerkt.

Andere knelpunten werden dus niet opgelost, zoals de arbeidsduur. Enkele sprekers hebben er hier vandaag reeds op gewezen dat de dienstplichtigen maar 38 uur per week zouden moeten werken en dat zij niet mogen worden gebruikt om de 38-urige week van de beroepsmilitairen mogelijk te maken. De minister beweert dat de 38-urige week voor miliciens niet mogelijk is, omdat men anders geconfronteerd wordt met het delicate probleem van de verlenging van de dienstplicht. De minister heeft hierin nu nog gelijk. Wanneer men echter de internationale evolutie in het Oostblok bekijkt, dan is het toch duidelijk dat er op korte termijn meer budgettaire ruimte zal komen en dat wij het eventueel met minder militairen zullen kunnen stellen. Dan moet toch ook voor dit probleem een oplossing kunnen worden gevonden. De 38-urige werkweek staat niet in de wet. Ik hoop dat u ze binnenkort in de praktijk zult kunnen brengen.

Een volgend knelpunt is de wedde die wij graag aan de miliciens hadden gegeven. Ook dat heeft de minister om budgettaire redenen moeten afwijzen. Het blijft bijgevolg bij de soldij van 125 frank per dag. Het toekennen van een wedde zou een verhoging van de uitgaven betekenen van 3,5 à 4 miljard die momenteel niet te vinden zijn. Ook hier verwijs ik, mijnheer de minister, naar de internationale evolutie die ons in de nabije toekomst wellicht meer budgettaire ruimte zal geven, wat het mogelijk moet maken om de soldij ofwel op te trekken tot het levensminimum ofwel om een reële wedde uit te keren.

In twee belangrijke artikelen van het ontwerp wordt gesproken over het verenigingsrecht. In artikel 35 gaat het over een

onafhankelijke verhaaldienst of ombudsdienst en in artikel 37 wordt gesproken over de commissie van advies. Ik heb er reeds in de commissie over gesproken en ik treed collega De Bremaeker helemaal bij, waar hij zijn twijfels uit nopens het werkbaar zijn van de verkiezingen voor die commissie. Voor 34 000 miliciens moeten dan immers geregeld om de zes of negen maanden verkiezingen worden georganiseerd. Ik wacht met veel spanning af hoe dat in de praktijk zal gebeuren. Wij hebben onze twijfels omtrent het systeem. Wij vinden bovendien dat die commissie van advies beter gestoffeerd zou zijn geweest door een deelname van Milac, Solac, VVDM enzovoorts. Dit zijn organen die de miliciens werkelijk vertegenwoordigen.

De verhaaldienst hangt bijna rechtstreeks van u af, mijnheer de minister. Ik kan de collega's die gepleit hebben om de dienst te laten afhangen van een meer neutrale instantie ten volle bijvallen, maar wellicht is dat momenteel niet haalbaar.

Met dit alles is het verenigingsrecht in het ontwerp weggevalen. Wij betreuren dat omdat het een fundamenteel democratisch recht is. Belangenverdediging wordt in onze democratie niet alleen erkend, maar zelfs geprezen.

Ik betreur tevens dat wij de stellingen van de Europese organisatie voor miliciens, Euromi, niet kunnen volgen. Er moet echter een oplossing mogelijk zijn. Afgezien van het statuut voor de dienstplichtigen moeten wij er binnen korte tijd in slagen een wetsontwerp aan te nemen dat het verenigingsrecht regelt voor het geheel van de krijgsmacht, waarin uiteraard de miliciens zijn begrepen. In die zin werden er al voorstellen geformuleerd en ingediend. Wij hopen dat zij de kans zullen krijgen waarop zij recht hebben.

Hiermede, mijnheer de minister, sluit ik mijn inhoudelijke beschouwingen af.

Tot slot wil ik herhalen wat mijn onmiddellijke voorganger op de tribune reeds heeft gezegd. Dit ontwerp zal hoe dan ook niet de grote motivatie voor de miliciens brengen. Nochtans was dat een van de bedoelingen van het ontwerp. Ik hoop, mijnheer de minister, dat wij binnen ten hoogste anderhalf jaar in de gelegenheid zullen zijn het ontwerp bij de schaven. Dat kan gebeuren via een ontwerp dat door uzelf zal worden ingediend of via voorstellen die door leden van de Senaat worden ingediend. (Applaus.)

M. le Président. — La parole est à M. Coëme, ministre.

M. Coëme, ministre de la Défense nationale. — Monsieur le Président, je remercie Mme Tyberghien de son excellent rapport des travaux qui se sont déroulés en commission, travaux qui nous permettent de faire un pas en avant dans l'application des mesures relatives au statut du milicien.

M. Henrion, vice-président, prend la présidence de l'assemblée

Je remercie également M. Péciaux, qui a remarquablement présidé les travaux de notre commission, les membres, qui y ont consacré bien du temps pour tenter d'améliorer le texte proposé, ainsi que tous les services du Sénat qui nous ont permis de procéder aujourd'hui à l'examen de ce dossier.

J'ai la faiblesse de croire que nous analysons un document important. C'est, en effet, la première fois qu'un projet de statut des miliciens est soumis au Parlement. Demain, grâce à nos travaux, les miliciens disposeront d'un statut consacré par la loi, ce dont chacun — du moins, je l'imagine — doit se réjouir.

Ce texte — je souhaite dissiper les doutes à ce sujet — ne constitue toutefois qu'un premier pas. Certains estiment qu'il est incomplet. A certains égards, ils ont raison. En effet, les dispositions relatives à la réserve ne sont pas reprises pour faire droit à une suggestion du Conseil d'Etat.

Je vous signale toutefois que les textes relatifs à la réserve sont en préparation et seront soumis à la consultation. Nous aurons l'occasion d'en discuter prochainement.

Par ailleurs, il n'existe pas de disposition relative à l'ancienneté pécuniaire à accorder aux miliciens qui se sont engagés

ou qui s'engageront dans les services publics. Mon collègue, responsable de la Fonction publique, a souhaité que ces dispositions, qui relèvent de sa compétence, ne figurent pas dans ce projet. Je ne crois pas trahir la pensée de M. Langendries en disant qu'à l'avenir, il serait tenu compte d'une ancienneté pécuniaire pour le milicien.

D'aucuns estiment que ce projet n'est pas suffisamment précis à certains égards, notamment en ce qui concerne la solde. Substituer un traitement à la solde est, à mon sens, une idée sympathique. La plupart d'entre vous partagent d'ailleurs mon opinion. Cependant, dans les circonstances budgétaires actuelles, eu égard au montant à réserver, cette disposition ne peut être envisagée.

Des propos unilatéraux, parfois légèrement démagogiques, ont également été tenus dans ce débat. C'est pourquoi j'entends réaffirmer que le texte de ce statut constitue un équilibre parfois délicat entre, d'une part, les droits à reconnaître aux jeunes et, d'autre part, les impératifs de l'organisation de la Défense nationale, plus particulièrement de nos forces armées.

Je suis navré de constater que le maintien de l'organisation de ces forces armées n'a guère préoccupé certains d'entre nous. Quant à moi, ma mission était de veiller à l'équilibre, tel que proposé au niveau du gouvernement.

D'autres ajoutent que ce statut est incomplet. Je m'étonne quelque peu que pareille objection n'ait pas effleuré, dans la même mesure, les parlementaires, lors de la discussion du statut des objecteurs de conscience et de la nécessité de l'améliorer. Je rappelle que, parallèlement, nous étions tous d'accord qu'il fallait présenter rapidement un texte portant création du statut des miliciens. Mais puisque l'on établit ce parallélisme, j'invite les parlementaires qui trouveraient incomplet le texte proposé, à revoir le contenu du statut des objecteurs de conscience. Ils verront ainsi que nous n'avons pas à rougir de voter aujourd'hui, du moins je l'espère, le statut du milicien.

Même s'il n'était pas possible de remplacer la solde par un traitement, je voudrais rassurer certains membres du point de vue financier. Aucun problème budgétaire ne se pose, en effet, au niveau de l'application du statut tel qu'il vous est proposé, le budget de 1990 prévoyant les moyens budgétaires nécessaires à son application.

M. Houssa a évoqué, avec raison, une autre forme de parallélisme entre les miliciens et les militaires de carrière. Là aussi, il faut se garder de propos unilatéraux.

Il va de soi que la situation des militaires de carrière requiert toute notre attention. Non seulement le statut inique réservé aux temporaires, depuis 1976, sera supprimé, mais j'ose espérer que les longues procédures de consultation en cours à la Défense nationale nous permettront cependant d'appliquer cette modification au 1er janvier 1991. Les propositions que nous ferons iront certainement — vous le constaterez — dans le sens de l'amélioration du statut actuellement en vigueur, lequel s'avère absolument scandaleux.

Je proposerai prochainement à la concertation une amélioration de la condition des militaires, par le biais de la normalisation des prestations. Vous devez savoir aussi qu'à ma demande, l'état-major général revoit fondamentalement le statut des sous-officiers.

Ces différentes dispositions prouvent bien que nous ne cherchons pas à améliorer seulement, comme on l'affirme dans certains milieux, la condition des miliciens.

Les discussions en commission s'étant révélées très intéressantes et la plupart des intervenants ayant assisté avec assiduité à ces réunions, je me limiterai à répondre aux questions que nous pouvons considérer comme essentielles.

Un problème majeur se pose, il est vrai, quant à la durée hebdomadaire du travail des miliciens. Limiter cette durée à trente-huit heures est certainement une idée séduisante. Théoriquement, elle emporterait mon adhésion. Toutefois, elle est trop restrictive et exprimée sans nuances.

Le service militaire constitue, dans son ensemble, une période de formation du milicien pour sa préparation à des tâches opérationnelles.

Limiter à trente-huit heures la durée hebdomadaire de travail est irréalisable. Une moindre disponibilité des miliciens créerait, en effet, des besoins compensatoires en personnel qu'il serait financièrement impossible de couvrir. Je me refuse, par ailleurs, à envisager un allongement de la durée du service militaire. Peu de voix se sont d'ailleurs élevées en commission pour aller dans ce sens. La durée du travail devra donc être fixée par arrêté délibéré en Conseil des ministres. Mais vous aurez, je crois, parfaitement compris que, pour moi, l'idée fondamentale était d'éviter que les miliciens soient « taillables et corvéables à merci ».

Est-ce une injustice que de faire son service militaire dans la mesure où un peu plus d'un jeune sur quatre seulement l'effectue ?

J'ai parfaitement compris l'idée émise par certains selon laquelle, à plus long terme, il faudra envisager la mise au point d'un service pluriforme touchant l'ensemble des jeunes Belges et notamment les femmes. Si l'idée est dans l'air, ce dossier n'est cependant pas encore mûr. Il fera d'ailleurs couler encore beaucoup d'encre et n'emportera certainement pas un consensus aisé avant de longues années. Je suis très prudent en m'exprimant de cette manière. En effet, nous ne pouvons pas lier la création à court terme d'un statut du milicien à une simple idée qui fait d'ailleurs l'objet d'une proposition de loi déposée au Sénat.

Quant aux procédures de recrutement, elles prendront désormais en compte pour déterminer l'affectation du milicien tous les aspects, y compris les aspects sociaux de la situation personnelle de celui-ci. Le progrès n'échappera à personne. Actuellement déjà, au cours de l'interview au centre de recrutement et de sélection, le milicien peut, de sa propre initiative, solliciter une enquête du service social.

Permettez-moi de revenir sur certaines dispositions qui m'apparaissent essentielles tant elles créent ou constituent par elles-mêmes des améliorations.

En élaborant ce statut, nous avons cherché à bénéficier d'un texte cohérent qui reprend de multiples dispositions déjà existantes mais totalement éparpillées : dispositions légales ou réglementaires, voire, dans certains cas, issues de pratiques administratives n'ayant aucune base légale.

Nous cherchons évidemment à améliorer le statut du milicien à la fois avant son passage au centre de recrutement et pendant son service militaire. Nous tentons, en outre, d'éviter ou de compenser, dans la mesure du possible, la discrimination ressentie par tant de jeunes qui doivent effectuer leur service militaire alors que tant d'autres y échappent.

J'aborderai brièvement les conditions légales de l'affectation des miliciens. Nous avons tenu compte — même si ce n'était pas simple — de l'évolution de la vie des familles. Ainsi, le critère de la famille de cinq enfants est désormais remplacé par celui de la famille de quatre enfants. Bon nombre d'entre nous tenaient à cette mesure. En ce qui concerne la date de l'affectation, il est essentiel — je le confirme — que les futurs miliciens se présentent dès que possible au centre de recrutement et de sélection afin de s'acquitter au plus vite de leurs obligations militaires. Il y va de leur intérêt professionnel.

Dès leur passage au centre de recrutement et de sélection, il convient également que la date d'affectation leur soit rapidement précisée afin de les aider à mieux programmer leur vie sociale et professionnelle. Les arrêtés d'application régleront ces divers problèmes.

Le report d'appel me semble une initiative intéressante — aucune critique ne fut émise, à cet égard, en commission — car elle offre beaucoup plus de souplesse aux jeunes pour effectuer leur service militaire. De plus, il est parfaitement compatible avec la défense de notre pays. Permettre à des jeunes de retarder leur appel pendant deux ou trois ans me paraît essentiel, d'autant plus que nous ne nous bornerons plus à prendre en compte les seules raisons d'études, mais également des raisons sociales, économiques et professionnelles.

En ce qui concerne les améliorations relatives au service militaire lui-même, la disposition qui m'importe le plus est certainement celle qui a trait à la possibilité — et ce sera la règle demain — de dispenser une formation civile complémentaire à la formation militaire. Il ne s'agit évidemment pas de remplacer l'école, mais il est communément admis, y compris parmi les éducateurs, que les jeunes qui ont terminé leurs études ne sont pas toujours suffisamment formés pour se lancer, avec un maximum de chances, dans la vie. L'armée doit pouvoir, à mon sens, offrir l'occasion d'une formation civile complémentaire.

D'aucuns estiment que ce statut n'est pas suffisant. Certes, il ne s'agit que d'un premier pas, mais d'un pas essentiel. Pour bien vous montrer à quel point les mentalités peuvent évoluer en quelques années, permettez-moi de vous rappeler que l'un de mes prédécesseurs, M. Vreven, interpellé à la Chambre, en 1982, n'était pas loin de s'excuser d'avoir communiqué un texte issu de l'état-major général de l'époque, selon lequel l'idée d'une formation civile complémentaire était une aberration totalement inimaginable et incompatible avec l'organisation de l'armée.

Cela n'a pas empêché mon prédécesseur immédiat, M. de Donnea, de lancer des initiatives à cet égard. Si toutes ne furent pas couronnées de succès, certaines d'entre elles ont cependant permis de faire progresser la réflexion, en la matière.

En ce qui concerne les congés, j'imagine que personne ne se plaindra du doublement de ceux-ci. Cette mesure vise essentiellement à placer tous les miliciens sur un pied d'égalité tout en tenant compte du problème des moniteurs de camps de vacances.

Het probleem van de verloven voor jeugdleiders-miliciens is reeds dikwijls ter sprake gekomen. Ik meen dat het nieuwe statuut ter zake een oplossing geeft. Een van de belangrijkste Vlaamse jeugdorganisaties deelde mij onlangs in een brief de ongerustheid van de jeugdleiders mee. Deze brief bevatte een aantal vragen die ik hier wil herhalen en beantwoorden om de zaak duidelijk te maken.

Eerste vraag. Zullen de jeugdleiders hun twee dagen per maand kunnen opsparen voor de maanden juli en augustus? Het antwoord is ja.

Tweede vraag. Zullen zij tien en meer opeenvolgende dagen in juli en augustus kunnen opnemen? Het antwoord is ja. Een uitvoeringsbesluit dat prioriteit geeft aan jeugdleiders is al in voorbereiding en zal zo snel mogelijk worden gepubliceerd.

Derde vraag. Tellen de zaterdag en zondag mee als verlofdagen? Uiteraard niet.

Is een attest van basisvorming nodig? Ja, natuurlijk. Vermits de jeugdleiders een prioriteit kunnen doen gelden, zullen ze moeten aantonen dat ze er recht op hebben.

De verdubbeling van het aantal verlofdagen tot twee per maand moet iedereen de mogelijkheid geven om een gedeelte van het verlof te besteden aan activiteiten die verband houden met de persoonlijke interessesfeer. Dit kan te maken hebben met het begeleiden van jeugdkampen, maar ook met andere activiteiten zoals sportstages, deelname aan campagnes van caritatieve instellingen, enzovoorts. Om te vermijden dat enkel bepaalde groepen extra verlofdagen zouden genieten, is overgegaan tot een verhoging van de verlofdagen voor alle miliciens.

J'espère avoir ainsi apporté la clarté susceptible de mettre fin à toutes les polémiques relatives aux congés.

Le service de recours a déjà fait couler beaucoup d'encre. Il est exact qu'il constitue une innovation qui peut perturber. Si, à l'expérience, ce service ne répondait pas exactement à ce que nous en attendons, nous ne le maintiendrions pas. Cela vaut d'ailleurs également pour d'autres dispositions.

J'espère cependant que l'instauration de ce type de service permettra de mettre fin aux pratiques actuelles qui laissent le milicien complètement démuné face à une hiérarchie militaire qu'il ne connaît qu'imparfaitement et que, très certainement, il ne comprend pas. Par ailleurs, j'escompte également que sa mise en place enraiera la pratique des interventions sollicitées auprès de militaires ou de responsables politiques. Essayons, une fois pour toutes, de mettre fin, dans ce domaine, à ce que d'aucuns appelleraient le « piston » ou l'arbitraire politique.

Une commission consultative des miliciens sera, par ailleurs, mise en place. Elle sera composée non seulement de miliciens, réellement et actuellement en service, mais aussi de représentants du ministre de la Défense nationale. Dans un esprit totalement libre et indépendant, elle débattrà de tous les problèmes relatifs au statut et à la vie quotidienne des miliciens.

Dans un souci de précision, j'ajoute que si après une année de fonctionnement, les résultats de ses travaux ne nous satisfont pas, il est évident que nous prendrons l'initiative de la restructurer dans un sens radicalement différent.

Une série d'améliorations incontestables ont donc été décidées au profit des miliciens. D'autres, touchant plus spécialement la situation pécuniaire de ces jeunes, doivent encore intervenir. Nous constatons, en effet, que nombreux sont les jeunes qui, lorsqu'ils en ont la possibilité, exercent des activités le soir ou durant les week-ends. Par le biais d'un statut, nous devons concrétiser légalement cette possibilité.

L'instauration d'un « minimex » — terme qui ne me paraît pas adéquat car nous n'aurons pas recours aux CPAS — fait également partie des améliorations envisagées. Dans l'organisation civile, le « minimex » est octroyé et payé par les CPAS à la suite d'enquêtes organisées par leurs soins. Nous n'aurons pas recours, je le répète, à ce système. La Défense nationale en règlera l'organisation. A cet égard, nous tenons à honorer un engagement pris l'an dernier et repris dans la déclaration gouvernementale qui vise à créer, par le truchement de ce statut, des conditions parallèles et égales pour les miliciens comme pour les objecteurs de conscience.

Nous avons également veillé à ce que la valorisation du temps du service militaire intervienne au niveau de l'assurance maladie-invalidité. En outre, depuis le 1er janvier, mon collègue, M. Van den Brande, ministre de l'Emploi et du Travail, et moi-même avons décidé de prendre en compte la durée du service militaire comme stage d'attente pour les allocations de chômage.

Pour conclure, monsieur le Président, je tiens à dire que le débat qui s'est déroulé en commission fut extrêmement ouvert bien que des craintes aient été émises de voir le gouvernement enfermer les discussions au Sénat dans le carcan du texte initial. Comme plusieurs membres l'ont fait remarquer à cette tribune, nous avons accepté et proposé, sur base des suggestions faites, différents types d'amendements susceptibles d'améliorer incontestablement le texte proposé. Je pense, en particulier, à la possibilité offerte aux jeunes de recourir à des conseillers de philosophie non confessionnelle. Nous déposerons d'ailleurs dans quelques mois un texte sur les conseillers moraux à la Défense nationale.

Nous avons aussi veillé à ce que, dans le cadre du service de recours, le ministre communique annuellement au Parlement les résultats du travail qui aura été effectué. A cette occasion, nous espérons que des suggestions pourront être discutées. Bref, ces amendements répondent incontestablement à la demande des sénateurs et améliorent le texte initial.

Plusieurs sénateurs ont insisté sur le fait que nous connaissons actuellement des changements extraordinaires au point de vue militaire. Personne ne contestera que nous vivons dans une période de détente où les perspectives de désarmement s'accroissent de façon exceptionnelle et imprévisible jusqu'il y a peu.

A cet égard, j'insisterai sur l'indispensable préparation civique des jeunes qui, à l'heure actuelle, commencent leur service militaire sans les moindres connaissances en la matière. Comment, dès lors, s'étonner de ce fossé qui existe entre la société civile et l'expérience du service militaire?

Il est évident que plus nous nous orienterons vers la détente, le désarmement et l'affirmation de la paix, plus il sera important de donner aux jeunes des notions civiques dont ils ont le plus grand besoin. Cette information n'est d'ailleurs nullement incompatible avec la volonté de détente, de désarmement et de paix que nous devons affirmer mais qui ne doit pas servir de prétexte pour retarder l'adoption de ce statut.

Je ne sais ce que le service militaire sera le 1er janvier de l'an 2000, mais je sais que le 1er janvier 1990, des dizaines de milliers de jeunes seront sous les drapeaux. A eux-mêmes et à ceux qui les suivront, nous avons voulu offrir plus de protection et de droits. Je vous remercie d'avoir contribué à ce travail. *(Applaudissements.)*

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Janzegers.

De heer Janzegers. — Mijnheer de Voorzitter, ik wens kort te reageren op enkele sprekers. Wanneer ik de heer De Bremaeker en vooral de heer De Beul zoveel opmerkingen over dit ontwerp hoor formuleren, vraag ik mij af waarom zij dit ontwerp willen goedkeuren. Wanneer ik de minister hoor antwoorden dat er nog heel wat problemen moeten worden opgelost en dat dit ontwerp slechts een eerste stap daartoe is, rijst bij mij de vraag waarom er in de regeringsverklaring van mei 1988 is ingeschreven dat er een volwaardig statuut voor de dienstplichtige zal komen.

Er worden nu beloften gedaan om dit statuut in de toekomst uit te breiden. Ik zou het op prijs stellen mochten daaraan concrete maatregelen worden gekoppeld. Ik heb de indruk dat wij weer jaren zullen zoet worden gehouden, niet met snoepjes, niet met biscuits, maar met beloften.

Ik reken erop dat, in de eerste plaats in de commissie, vrij spoedig effectief werk zal worden gemaakt van bepaalde problemen zoals het verenigingsrecht, de werktijdenregeling en de dienst voor lekenconsulenten, een probleem dat reeds ongeveer twintig jaar aansleept in het Parlement. Ik roep hierbij de collega's uit alle partijen op tot een positieve samenwerking.

Tot slot wens ik nog te onderstrepen dat wij ook een hervorming van de militiewetgeving moeten uitwerken. Daarom betreur ik het dat de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden te weinig werd betrokken bij de bespreking over dit ontwerp van statuut.

De Voorzitter. — Daar niemand meer het woord vraagt in de algemene bespreking, verklaar ik ze voor gesloten.

Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close.

Wij zetten onze werkzaamheden vanmiddag te 15 uur voort.

Nous poursuivrons nos travaux cet après-midi à 15 heures.

De vergadering is gesloten.

La séance est levée.

(De vergadering wordt gesloten te 12 h 30 m.)

(La séance est levée à 12 h 30 m.)

